

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO VII.

LJUBLJANA, JANUARJA 1966

ST. 1

Predlog proizvodnega plana za leto 1966

Po predlogu proizvodnega plana za leto 1966 ni večjih odstopanj od ocene izpolnitve plana za leto 1965 po planirani skupni in blagovni proizvodnji, glede na celotno količino; nastopajo pa večje razlike v planiranih razmerjih med posameznimi proizvodnimi skupinami. Zaradi manjšega dotoka naročil za opremo za železarne in cementarne je v tem sorazmerju prilagojen predlog plana proizvodnje za leto 1966. Sprememba v strukturi naročil osnovne finalne proizvodnje pa zahteva tudi drugačno razmerje med interno realizacijo in blagovno proizvodnjo ulitkov. Zmanjšana je potreba jeklenih ulitkov in ulitkov sive litine za finaliste.

Planirana količina osnovne finalne proizvodnje je z naročili pokrita, ni pa pokrita planirana količina interne realizacije ulitkov in blagovna proizvodnja. Tudi vložek, ki ga moramo ustvariti na mehanski obdelavi za finalizacijo v letu 1967, je z naročili le delno pokrit. Planirane kapacitete za konstrukcije prav tako niso z delom v celoti pokrite. Če pa bo plan PPB za sprejetje novih naročil v letu 1966 po predvideni dinamiki realiziran, pričakujemo lahko polno izrabo tudi teh zmogljivosti.

Po pogodbah bomo v letu 1966 izdelali za 7.800 ton izdelkov po teje razpredelnici:

Vodne turbine	1.500 ton
Črpalke	1.000 ton
Oprema železarn	850 ton
Hidr. stikalnice	250 ton
Oprema cementarn	800 ton
Reduktorji	100 ton
Indr. žerjavi	1.200 ton
Dieselski motorji	1.400 ton
Talna transp. sred.	700 ton
Skupaj	7.800 ton

V letu 1966 bo naša skupna proizvodnja znašala po načrtu 21.190 ton, blagovna pa 13.000 ton. Če vzamemo za proizvodnjo v letu 1966 indeks 100, se nam ta leta 1966 poveča pri skupni proizvodnji na 134, pri blagovni pa na 131.

Finančna realizacija je planirana v višini 18,5 milijarde starih dinarjev.

PLAN KADROV

Plan kadrov je sestavljen na podlagi izračunanih kapacitet za izvršitev naročil za leto 1966, upoštevajoč povprečje števila zaposlenih v devetih mesecih leta 1965.

Povprečje zaposlenih leta 1966 naj bi bilo za 19 delavcev nižje kot v letu 1965. Prikazan fond nadur naj bi služil za kritje izpadov v proizvodnji, s pogojem, da ne bo prekoračeno število zaposlenih; sicer se število nadur zmanjša po ključu 1.885 ur na enega delavca.

Ugotovljene plus in minus razlike med povprečjem zaposlenih leta 1965 in potrebami leta 1966 je potrebno izravnavati z notranjimi premeščitvami in vključitvijo dveh ključavničarjev in desetih varilcev v enoto PK. To povečanje je potrebno, da bi v celoti lahko izpolnili naloge, ki jih je PE PK doslej krila s kooperacijami.

V EAS so potrebni: programer za smotno izkoriščanje na mehano grafskih strojih zaradi ažurnejše obdelave podatkov; dva analitika, da bi lahko uresničili zahtevo enot, da dobe bolj vsestransko in ažurno obdelane podatke o svojem gospodarjenju; en analitik pa je predviden v GRS za bodočo devizno obračunsko službo.

V enote finalistov predlagamo po dva inženirja-strojnika za delovno mesto konstrukterja, da bi tako iz vrst izkušenih kadrov

pridobili šest inženirjev za razvojno dejavnost.

Vse gornje potrebe bodo krite iz vrst kadrov, ki so v času šolanja uživali ugodnosti podjetja.

Razen navedenih bo v letu 1966 sprejetih še 75 absolventov IKS, in sicer: 38 ključavničarjev, 18 strugarjev, 7 električarjev, 4 modelni mizarji in 8 livarjev ter 21 mladih priučenih delavcev, od tega 8 ključavničarjev, 12 strugarjev in 1 livar. V prihodnjem letu bo diplomiral tudi naš študent tehniške fizike.

S temi kadri bomo nadomestili odhode v JLA in druge odhode ter tako izboljšali strukturo strokovnosti in nadomestili izpad delavcev ob skrajšanju relacij delavskih avtobusnih prog. O drugih kadrovskih potrebah še ni mogoče podati številčnih podatkov, ker je treba ugotoviti normative in na podlagi njih izvesti smotrnejši razpored kadrov in znižanje zaposlenih v službi.

Ploden delovni sestanek ZK

V četrtek, 23. decembra 1965 popoldne je bila mala kino dvorana ICL premajhna za vse udeležence delovnega sestanka komunistov v našem podjetju. Sestanek je sklical TK ZK Litostroja, da bi se pogovorili o izvajanju ukrepov, ki jih je v zvezi z gospodarsko reformo sprejel delavski svet podjetja 27. oktobra lani. Velika udeležba je potrdila, da se komunisti v našem podjetju dobro zavedajo svoje odgovornosti za uspešno vključitev našega podjetja v gospodarsko preobnovo, ki naj nas povede na pot boljšega, intenzivnejšega gospodarjenja.

Po uvodnem referatu sekretarja TK ZK Litostroja tov. Milana VIDMARJA se je razvila živahna razprava, ki se je kritično dotaknila vseh glavnih problemov, kakor nastajajo tudi za nas na prehodu v novi sistem gospodarjenja, ko bo treba ukrepe za boljšo organizacijo dela, dvig storilnosti, zmanjšanje nedokončane proizvodnje in zalog izdelkov, uvajanje skupinske tehnologije, revizijo norm in vsega sistema nagrajevanja v smislu delitve po delu do kraja in v postavljenih rokih tudi uresničiti.

Iz razprave je jasno velo spoznanje, da bo treba ukrepe, ki smo jih sprejeli, dosledno izvajati, pa čeprav je jasno, da vseh ne bo mogoče uresničiti čez noč. Diskutanti so zlasti svarili pred prepočasnim uveljavljanjem nekaterih sprememb, ki smo jih spoznali za nujne. Ne gre samo za odkrivanje notranjih rezerv z raznimi poenostavljenimi rešitvami, ker bi to pomenilo za kolektiv samo navadno slepilo. Gre predvsem za konkretno zmanjšanje stroškov proizvodnje, za večjo proizvodnost in boljšo organizacijo dela, ki naj omogoči sodobnejšo proizvodnjo, da bi se lažje vključevali tudi v mednarodno delitev dela, pri čemer bomo imeli tudi v prihodnje velike izvozne dolžnosti.

Intenzivnejše gospodarjenje v podjetju pa se po mnenju disku-

tantov lahko opira le na dosledno uveljavitev sistema nagrajevanja po delu, na pravilne medosebne odnose in na samoupravljanje, ki naj okrepi iniciativnost delovnih ljudi in hkrati zagotovi upoštevane vseh zdravih pobud. Razčistiti je treba tudi odnose med enotami podjetja in poslovanje poenostaviti, da bo za članke delovnih enot bolj razumljivo in ga bodo njihovi obratni sveti lahko vsestransko obravnavali. Naloge je treba izpolnjevati po njihovi notranji povezanosti in medsebojni odvisnosti.

Vsem je bilo jasno, da bodo v prihodnje uspehi odvisni predvsem od skupnih prizadevanj vsega delovnega kolektiva — ne glede na objektivne težave, ki utegnejo biti celo večje. To bo seve terjalo le še večjo odgovornost vseh in vsakogar za odстранje subjektivnih težav, ki jih poznamo in ki se dajo odpraviti, če se tega vsi odločno lotimo in pri tem niti za trenutek ne popustimo. Tak je n. pr. problem notranje delitve po delu oziroma nova politika nagrajevanja, od katere bo v veliki meri odvisno, kako bomo vsakega proizvajalca pritegnili k uspešnemu izvajanju reformnih ukrepov. V tej zvezi je bilo slišati precej kritik predvsem na račun prepočasnega izvajanja nekaterih ukrepov, zlasti analitične ocene delovnih mest. Za marsikatero dosedanje pomanjkljivost je treba iskati vzroke tudi v nezadostnem angažiranju komunistov pri odpravljanju napak v proizvodnji in drugod, kakor je to pokazala tudi analiza letošnjih konferenc osnovnih organizacij ZK (o čemer smo na kratko poročali že v prejšnji številki). O tem je iznesel nekaj misli tov. SOBOL. Zelo tehten prispevek k tej pozitivni razpravi so pomenila izvajanja v d. teh. direktorja in bivšega sekretarja TK ZK inž. Franca PENTKA in komercialnega direktorja inž. Živojina ČUČKA.

ZA BOLJŠE ODNOSE MED ENOTAMI

Na pragu starega in novega leta smo brali in slišali nešteto razprav, kako naj v skladu z reformnimi ukrepi iz lanskega leta stopimo na pot stabilizacije vsega našega gospodarstva s čim bolj-šim gospodarjenjem v tem in v naslednjih letih, da bomo uresničili ekonomske cilje gospodar-ske reforme. Skoraj vse delovne organizacije so začele posvečati večjo pozornost organizaciji dela, delitvi po delu, boljši tehnologiji, večji storilnosti, ožji specializaciji svoje proizvodnje, pa tudi boljši kooperaciji in, če je treba, tudi integraciji s sorodnimi podjetji.

Iz anakete, ki jo je republiški odbor sindikalne organizacije v Sloveniji po uvedbi reforme dvakrat izvedel v industrijskih delovnih organizacijah pri nas, je razvidno, da se je na vprašanje, kaj so v delovnih organizacijah ukrenili v zvezi z reformo in katere ukrepe so že izvedli ali pa jih izvajajo, mnenje anketiranih takole porazdelilo na posamezna področja: 52% za ukrepe v izvozu, 60% za zmanjšanje režijskih stroškov, 66% za boljše izkoriščanje strojnega parka, 46% za korigiranje norm, 45% za zmanjšanje zaloga, 41% za rekonstrukcijo, 35% za spodbudnejše nagrajevanje, 42% za spremembe v organizaciji dela itd.

Nikogar ni presenetilo, da se je tako velik odstotek anketirancev izrekel za boljše izkoriščanje strojnega parka, ki je nedvomno temeljni pogoj za marsikatero izboljšanje v smeri intenzivnejšega gospodarjenja, boljše organizacije dela, večje storilnosti in seveda tudi boljše delitve po delu. Razume se, da takšna prizadevanja lahko temelje le na dobro urejenih odnosih med delovnimi enotami, ki jih bo treba povsod postavljati na trdne ekonomske temelje.

Lahko rečemo, da se tudi pri nas, v našem podjetju največ razpravlja prav o teh odnosih in da je prav na račun dosedanjih odnosov med posameznimi delovnimi enotami slišati tudi največ kritike, čeprav več prikritih kakor javne. Zeleli bi, da bi se o tem več in povsem konkretno pisalo tudi v našem časopisu, ki je nekaterim očitim napakam v teh odnosih in škodi, ki zaradi tega nastaja za vso tovarno, posvetil doslej premalo pozornosti — seveda tudi zato, ker ni bilo nikogar v kolektivu, ki bi se tega problema odkrito in javno lotil, pa čeprav bi s tem tega ali onega prizadel. V primerjavi z drugimi tovarniškimi glasilci občutimo tu močno vrzel, ki zbuja vtis, kakor da pri nas teh problemov ni. Po govoricah za vogali sodeč, pa temu ni tako.

V svojem novoletnem voščilu po razglasni postaji je upravni odbor našega podjetja opozoril na to pomanjkljivost, ko je v svoje želje za prizadevno izpolnjevanje vseh naših delovnih nalog v tem letu vključil tudi željo, da bi poskrbeli povsod »za ustrezne delovne pogoje, kar najboljše medsebojne odnose in popolno sodelovanje med delovnimi enotami v podjetju«. Če se hočemo uspešno vključiti v reformna prizadevanja — uspešno pa pomeni tudi v tem primeru tako, da bo to v korist družbi kakor nam — bomo morali tudi odnose med delovnimi enotami v našem podjetju temeljito preučiti, ugotoviti vse napake, te čimprej odpraviti, nato pa vsa medsebojna razmerja postaviti na trdno podlago ekonomskih zakonitosti, po katerih naj bo urejena organizacija delovnih enot.

Pri tem nujnem delu nas bodo lahko spremljale misli, ki jih je predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj povedal v odgovorih na vprašanja delovnih ljudi, naslovljenih na beograjsko RTV. Objavljamo jih na tem mestu prav s tem namenom:

Dobro delovanje ekonomskih enot je edina mogoča osnova za take zdrave ekonomske odnose med delovnimi ljudmi v podjetju in v družbenem delu sploh, ki spodbujajo ljudi k produktivnejšemu delu in k dobremu ekonomskemu delovanju podjetja kot celote, kot enotnega kolektiva. Ni se mogoče gnati za večjo produktivnost dela, če se do-

hodek avtomatično, to je brez čistega računa in jasne materialne odgovornosti pretaka iz visoko produktivnih v nizko produktivne ekonomske enote. To ne rešuje nobenih ekonomskih problemov, ampak jih samo zamagluje. Seveda je včasih, v nekaterih okoliščinah treba delati tudi to, vendar pa se morajo delovni ljudje zavedati, da se je za višjo produktivnost dela mogoče zavzemati samo z nenehnimi skupnimi napor, da bi z boljšo organizacijo dela, investicijami v novo tehniko in tehnologijo povzdignili nizko produktivne delovne enote na stopnjo visoko produktivnih ali, če to ni mogoče, da bi jih ukinili in bi jih zamenjala kooperacija z drugimi podjetji. Če podjetje nima jasnega računa o tem, koliko ga velja posamezna delovna enota oziroma posamezna faza v proizvodnem procesu, potem ne more niti imeti jasne podobe o poteh, po katerih naj doseže večjo proizvodnost dela v podjetju kot celoti. Z drugimi besedami — samoupravljanje in samostojnost delovnega kolektiva v delovni enoti je treba razvijati prav zato, da bi podjetje lahko bolje gospodarilo in da bi jasneje sprevredelo slabe strani v procesu svoje proizvodnje.

Vse to ne pomeni, da lahko delovne enote žive same zase in delajo, kar hočejo, ker so vezane na skupno odgovornost in solidarnost, kadar gre za probleme kolektiva kot enotne celote. V resnici naj bodo delovne enote izhodišče razvojne in integracijske politike podjetja. Če kakšna med njimi zaostaja v razvoju in proizvodnosti dela, potem se podražijo stroški skupnega proizvoda in se zmanjša skupni dohodek vsega kolektiva. Torej mora biti vsem do tega, da si skupaj prizadevajo za razvoj podjetja na tistih važnih mestih, od katerih je najbolj odvisno povečanje skupne proizvodnosti dela v kolektivu. Z doslednim razvijanjem takih odnosov bomo dosegli, da bo vsak delavec ustvarjal določeni dohodek, bodisi da vlaga svoj denar v razvoj svoje ekonomske enote, svojega podjetja in svojega poslovnega združenja, bodisi v družbeno gospodarstvo kot celoto oziroma v banko. Nujno se je treba nenehno zavzemati za take ekonomske odnose med delovnimi enotami, obrati in podjetji, v katerih se bodo posamezni skladi čedalje manj stekali z administrativnim odvzemanjem in avtomatičnim preli-vanjem sredstev, čedalje bolj pa z združevanjem sredstev, tako da bi se skupno trudili za večjo produktivnost združenega dela in pridobivanje večjega dohodka, v skladu s proizvodnostjo oz. kvaliteto in kvantiteto dela.

B. V.

O ODGOVORNOSTI IN IZPOLNJEVANJU SKLEPOV

V svojih odgovorih na pisma, ki so jih delovni ljudje naslovili na RTV v Beogradu, je tov. Kardelj med drugim odgovarjal na vprašanje o odgovornosti. V tej zvezi je dejal:

Pri izvajanju sklepov je neogibna osebna odgovornost. Če odgovorjajo vsi, potem ni odgovoren nihče. Da pa bi to odgovornost zares zagotovili, naj se delavski svet ne vmešava v izvajanje sklepov. Sklepe izvajajo osebno odgovorni delavci, uslužbenci in funkcionarji podjetja ter tudi direktor sam. Pač pa mora delavski svet od časa do časa preučiti, kakšni so rezultati izvajanja njegovih sklepov, in na podlagi teh sklepov ocenjuje, kako so posamezniki izpolnili svoje obveznosti. Na tej podlagi ima delavski svet tudi pravico in dolžnost, da pokliče na materialno in politično odgovornost sleherne-ga, ki ni pravilno in v redu opravil svojih nalog, oziroma ki je kriv za izgubo vsega delovnega kolektiva ali posameznih oddelkov.

Posnemanja vredna pobuda

Na občnem zboru mariborskega pododbora Društva slovenskih književnikov, ki je bil v začetku januarja, je novi predsednik pododbora med drugim dejal, da se bodo mariborski književniki tesneje povezali z delovnimi kolektivi in uredništvu tovarniških glasil. Predlagali bodo, naj bi tovarniška glasila objavljala odlomke iz del pisateljev in pesnikov Maribora.

Pobudo mariborskih književnikov naše uredništvo toplo pozdravlja. Pred leti so se na našo po podobno pobudo odzvali nekateri naši književniki (pok. Fran Albreht, Mile Klopčič, F. Bevk in Božidar Borko) z zanimivimi prispevki. Takšnega sodelovanja si seve še želimo. Zanimala bi nas zlasti književna dela s tematiko iz življenja naših delavcev in medosebnih odnosov v kolektivih.

Sklepi samoupravnih organov

Sklepi DSP

Na 8. redni seji z dne 16. 12. 1965 je DSP sprejel tele sklepe:

1. Delavski svet soglašja z odločitvijo, da se dela tudi ob sobotah, kadar je to potrebno, in pri tem jemlje na znanje utemeljenost razlogov, ki so že narokovali takšen ukrep. Pooblašča pa UO, da odloča o takih zadevah, če so nujne in če ni mogoča čakati na pritrditev delavskega sveta.

2. Delavski svet je vzel na znanje zaključni dokument s posveta članov delavskih svetov in predsednikov svetov enot MM—STT—TZL, ki je bil dne 4. 12. 1965 v Trbovljah, potrdil tedaj doseženi sporazum med udeleženci posveta ter imenoval posebno študijsko komisijo, ki naj določi smernice za nadaljnje delo z vidika ožjega povezovanja do najustreznejše integracijske oblike; opredelil je konkretne zadolžitve za pripravo gradiva, kot bo to potrebno za analize in predloge s stališča posamezne delovne organizacije. Tako določeno študijsko telo pri DSP sestavljajo: predsednik delav-

skega sveta, predsedniki DS PE/S, predsednik upravnega odbora in glavni direktor, pri čemer je sodelovanje vezano na funkcijo, na podlagi katere je opravljeno imenovanje.

3. Delavski svet je potrdil predlog za novo ureditev nadomestil za ločeno življenje pri delu v tujini po lestvici, kot jo je UO predlagal v potrditev, pri čemer se tako določena nadomestila začno uporabljati od 1. 8. 1965 oziroma pri obračunu osebnih dohodkov, ki sledi potrditvi lestvice, kakor ustreza posebnostim za posamezna gradbišča in je to določeno v posebnem aktu, s katerim se razpiše in uveljavi ta sklep DSP.

4. Sprejet je bil predlog za pristop Litostroja kot soustanovitelja k temle bankam:

— Komunalni banki z vpisom 10 deležev po 10.000.000 din,

— Jugoslovanski banki za zunanjo trgovino s pologom din 50.000.000,

— Republiški gospodarski banki z vpisom enega deleža din 50 milijonov.

Pri Jugoslovanski banki za zunanjo trgovino je naše podjetje zastopano tudi prek poslovnih združenj »Ingre« in »Smelta«.

5. Potrjena je bila predlagana sprememba registracije pooblaščenih oseb in meje internih pooblastil.

6. Pri pregledu izvajanja nalog v zvezi s sprejetimi sklepi je DS soglašal:

Pogl. D — tč. 5:

— s postavljeno enotno devizno službo in predlagano sistematizacijo delovnih mest;

tč. 6. — s predlogom za formiranje organizacijskega oddelka, ki je štabni organ glavnega direktorja, in s predlagano sistematizacijo.

Pogl. A — tč. 1:

— da kadrovski sektor pripravi do ene izmed prihodnjih sej analizo novosprejetih sodelavcev v času od 27. 10. dalje, in to z nazivi delovnih mest po PE/S;

tč. 4 — da se s 1. 1. 1966 ukine po bifejih prodaja mrzlih malic, raznih pižk in prehrabnih artiklov, hkrati pa se izboljša organizacija in kvaliteta toplih obrokov. Mrzle malice je mogoče v bodoče nabavljati od 5. do 6. ure zjutraj in v popoldanskem času od 13. do 14. ure v delavski restavraciji;

tč. 5: — s predlogom HTV, da se s 1. 1. 1966 ukine delitev mleka in se do pričetka delitve kave deli mleko samo na naslednjih delovnih mestih:

— žarilci, topilci, ponvičarji, zakladalci, pripravljalci vložka, sušilci pri pečeh, kovači, kalilci, kjer se pojavljajo visoke temperature; mleko se deli odslej v zreducirani količini 1/4 l;

tč. 7: — da se po sprejemu sklepa o prepovedi nadurnega dela to še vedno neupravičeno opravlja na nekaterih delovnih mestih. Zato se nalaga EAS, da do 14. 1. 1966 pripravi točno analizo opravljenih nador za mesec november 1965, iz katere naj bodo razvidne režijske in proizvodne nadure po PE/S;

— s popravkom tč. 6. 1. — (sklep 6. r. s. DSP), in sicer se briše beseda »načelno«, tako da se glasi: Nadurno delo se prepoveduje; v izjemnih in nujnih primerih pa vodstva PE/S skupno z upravo podjetja lahko odrede nadurno delo in ga predlagajo DS/S v potrditev;

— delavski svet je sprejel sklep, da se s 1. 1. 1966 ukine prodaja vseh vrst časopisov in revij v območju našega podjetja.

Pri vsem tem pa DS poudarja, da se je treba čimprej, vendar postopoma (glede na naravno zadolžitve in ukrepe) lotiti njihovega izvajanja, da se ne bi zanašali na dolgoročnost nalog kot opravičilo za odložitve ukrepa v celoti. Dolgoročnost zadolžitve pomeni le, da gre za ukrepe, ki jih ni moč opraviti naenkrat, temveč je njihovo ureničevanje lahko le postopno.

7. Sprejet je bil predlog za podaljšanje članstva našega podjetja v JEK (Jugoslovanski elek-

trotehnični komite); podaljšanje članstva v CIGRE pa se zavrne.

8. Zavrnjeno je priporočilo za včlanjenje podjetja v poslovno združenje GRAMEX, Beograd.

9. Sprejme se poročilo o službenih potovanjih za II. in III. tromesečje.

10. Delavski svet je potrdil sklep UO o razvrstitvi direktorja prodaje in direktorja projektive v XX. obračunski razred z neto obr. postavko din 665, z veljavnostjo od 1. 11. 1965 dalje.

11. Delavski svet se strinja z imenovanjem:

— Jožeta Kopiniča kot predstavnika našega podjetja za volitev članov v prvo skupščino Gospodarske zbornice SRS in v prvo skupščino Zvezne gospodarske zbornice,

— inž. Franca Pentka, v. d. tehničnega direktorja, za predstavnika našega podjetja v Svetu inštituta za metalne konstrukcije.

12. DS PE/S se naroča, da do 26. 12. 1965 obravnavajo proizvodni plan za leto 1966, tako da ga bo DSP lahko potrdil 28. 12. 1965.

Na 9. redni seji dne 29. 12. 1965 je DSP sprejel tele sklepe:

Delavski svet sprejme predloženi plan za leto 1966, ki nam narekuje, da bomo morali v prihodnjem letu kar se da racionalno gospodariti, če želimo izpolniti planske naloge tudi kot zvišanje produktivnosti dela in pospeševanje ekonomičnosti poslovanja, skladno s težnjami gospodarske reforme in v interesu naše delovne skupnosti.

Delavski svet soglašja s programom in stopnjo — 2,7% investicijskega vzdrževanja za poslovno leto 1966.

Delavski svet je sprejel sklep o ustanovitvi enote za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami.

Delavski svet je sprejel sklep o organizaciji in poslovanju posebne storitvene enote s področja družbene dejavnosti strokovnega šolanja in strokovnega izobraževanja za zadovoljevanje zadevnih skupnih potreb članov delovne skupnosti podjetja Titovi zavodi Litostroj.

Potrdi se prečiščeno besedilo pravilnika o osebnih dohodkih in drugih prejemkih na gradbišču črpalnih postaj Hueil, Mialla, Gharira, Kilabiya v Zgornjem Egiptu.

Delavski svet je sprejel začasen sklep v dopolnitev 65. člena pravilnika o delitvi osebnega dohodka, ki se glasi:

DS enote lahko vpelje poleg terenskega dodatka na posameznem gradbišču oziroma montaži v državi primeren dodatek za stanovanje, če si ga mora delavec sam preskrbeti in ga sam plačuje ter zadevni strošek presega 40% dnevnega zneska, ki je določen kot terenski dodatek. Dodatek je moč vpeljati na predlog enote, če gradbišče oziroma montaža to prenese in UO s tem soglašja. Tako določen dodatek praviloma ne sme presegati 65% od najnižjega terenskega dodatka, ki ga podjetje priznava za isto gradbišče oziroma montažo. Dodatek za stanovanje je za vse upravičence na gradbišču ali montaži enak ne glede na kategorijo delovnega mesta prizadetega upravičenca, če izpolnjuje pogoje za tako povračilo višjih stroškov. Izdatki iz tega naslova gredo v breme osebnih dohodkov enote, ki je vpeljala zadevno povračilo. — V tej zvezi DSP vzame na znanje sklep UO o ureditvi teh zadev za gradbišče ČP Bečeje.

Iz poročila strokovne komisije za obdelavo novega nagrajevanja in komisije za analitično oceno delovnih mest je razvidno, da se podaljša veljavnost obstoječih pravilnikov z ustreznimi korekturami, kot so bile sprejete na tej seji. DSP vzame na znanje tudi poročilo komisije UO za delitev dohodka in OD o opravljenem delu glede splošnih aktov o delitvi in o tem, da bodo spremembe pravilnika o delitvi dohodka predložene UO oziroma DSP v obravnavo do 15. 1. 1966.

Delavski svet je v celoti potrdil predlagano metodo za analitično oceno delovnih mest.

Delavski svet je v zvezi z izvozom 250/25-tonskega HIRAKUD DAM žerjava firmi Ind-ocean, New Delhi odobril:

— izravnavo v višini 420 Rs, ki je nastala zaradi nabave dveh SKF ležajev v Indiji v zvezi z upravičeno reklamacijo kupca med garancijsko dobo, ter

— enostavni odpis 3.891.50 Rs zaradi dejanske krajše dobavljenne žerjavne proge in neupravičenega fakturiranja z naše strani in na ta način utemeljenega naknadnega znižanja pogodbene vrednosti od 618.600 Rs na 614.708.50 Rs.

Sprejet je bil predlog UO za 15% lastno udeležbo v izvoznem kreditu pri zaključeni pogodbi z indijskim kupcem M/s KAMANI INDUSTRIAL CORPORATION Ltd., Bombay za dobavo opreme za kompletno železarno.

Delavski svet je potrdil predlagan odpis nekurantnega materiala v višini ca. 19.250.000 din. Gospodarska komisija naj na najugodnejši način izvrši to likvidacijo.

Sklepi UO

Na 14. in 15. redni seji dne 4. in 8. 12. 1965 je upravni odbor sprejel tele sklepe:

1. Zadoližil je direktorja GRS Vinka HELCLA, da organizira letni popis zalog in ostalih vrednosti aktivne podjetja; v ta namen je imenoval inventurne komisije, katerih poimenski sestav je razviden iz okrožnice »Inventura 1965«.

2. Zaradi večkratnih prigovorov DS PE/S, da so jim faktorji za mesečna izplačila osebnih dohodkov že določeni, je upravni odbor sklenil, da v prihodnje GRS dostavi faktor, izračunan po uspehu, direktno v obravnavo DS PE/S, ki svojo odločitev posredujejo v dveh dneh UO; ta bo vskladil izplačane osebnih dohodke glede na finančno situacijo podjetja (člen 9.7 Pravilnika o delitvi ČD).

3. Potrdil je predlog DS PE HS o imenovanju inž. Jožeta KOZUHA za tehničnega vodjo PE HS v XIX. obračunskem razredu s 5% odbitno postavko do predložitve diplome II. stopnje fakultete za strojništvo. Imenovanje velja od 1. 1. 1966 dalje.

4. Prošniji za zvišanje dnevnice inž. Kolblu in Kramerju za službeno potovanje v SZ upravni odbor spriči trenutne finančne situacije kljub uspešno opravljenemu poslu ni mogel ugoditi.

5. SSP se odstopajo tile predlogi:

— predlog sprememb registracije pooblaščenih oseb in meje internih pooblastil (glej sklepe DSP z dne 16. 12. 1965),

— pristop Litostroja kot soustanovitelja komunalne banke (kreditne banke in hranilnice) z vpisom 10 deležev po din 10 milijonov (glej sklep DSP),

— pristop poslovnega združenja »Smelt« v imenu včlanjenih gospodarskih organizacij kot soustanovitelja Jugobanke s pologom enega deleža,

— predlog za podaljšanje članstva našega podjetja v JEK (Jugoslovanski elektrotehnični komite) in v CIGRE (Mednarodna institucija za velike električne vire), ki ga UO ni odobril (glej sklepe DSP),

— priporočilo za včlanjenje v poslovno združenje GRAMEX, Beograd, ki ga je UO zavrnil (glej sklepe DSP),

— predlog KS za novo ureditev nadomestila za ločeno življenje pri delu v tujini (glej sklepe DSP),

— poročilo o službenih potovanjih za II. in III. tromesečje (glej sklepe DSP).

6. Seminarja Zavoda za unapredivanje produktivnosti rada v Zagrebu se ne udeležimo.

7. Zavrne se ponudba za naročilo knjige: »Informiranje u radnim zajednicama« — Jedinstvo, Sisak.

8. Upravni odbor soglašja s predlogom KS, kako naj se gla-

si pogodba s teamom in podkomisijami za AODM v spremenjeni obliki.

9. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev UO ni mogel ugoditi naslednjim vlogam: Višji šoli za socialne delavce v Ljubljani, Kinu »Dom« v Gornjem gradu in Organizacijskemu komiteju mednarodnih FIS tekem v smučarskih tekih iz Bohinjske Bistrice.

10. Sprejet je bil predlog komisije za predpise o delitvi ČD in OD za odložitve izvajanja tč. 6.351 sedanega pravilnika o delitvi ČD.

11. Upravni odbor je zavrnil vlogo CTB za podaljšanje bivanja prevzemalcev Maagovih strojev pri firmi Soag od 3 na 5 dni zaradi pomanjkanja obrazložitve.

12. Odobreno je službeno potovanje inž. Franca Seliškara iz TKB v Avstrijo (k firmi Boehler, ki se združuje s potovanjem k firmi Shoeler-Bleckmann).

Na 16. redni seji dne 18. 12. 1965 je UO sprejel tele sklepe:

1. Upravni odbor se je seznanil s planom proizvodnje za leto 1966 in ga poslal DS PE/S v nadaljnjo obravnavo.

2. DSP se odstopa v potrditev: — izravnavo razlike, nastale pri izvozu 250/25-tonskega Hirakud Dam žerjava firmi Ind-ocean, New Delhi, z ustreznim odpisom;

— predlog UO za 15% lastno udeležbo v izvoznem kreditu pri zaključeni pogodbi z indijskim kupcem M/s Kamani Industrial Corporation Ltd., Bombay, za dobavo opreme za kompletno železarno.

3. UO se strinja s predlagano dodelitvijo denarne pomoči ponesrečenemu tov. Janezu Pakju; DS PE MO pa naj o tem dokončno odloči, ker bremene sredstva fond OD proizvodne enote.

4. Zavrnjene so vloge za denarno pomoč, ki so jih poslali: Osnovna šola Gornji grad, Občinska zveza DPM Trebnje, Krajevna organizacija SZDL — Osnovna šola Ljubno ob Savinji, ker ne razpolagamo z ustreznimi finančnimi sredstvi.

Na 17. redni seji 27. 12. 1965 je upravni odbor sprejel tele sklepe:

Vzel je na znanje potrditev predloga plana za leto 1966 DS PE/S. Za posamezne pripombe so podvzeti ukrepi (pridobivanje naročil — MO, rezervni deli — OO): pri pripombi PE SN, naj se plan zniža za 300 t, je upravni odbor mnenja, naj v enoti podvzamejo vse potrebne ukrepe, ki bi omogočili realizacijo v planiranem obsegu.

DSP se odstopa v potrditev:

— sklep o ustanovitvi enote za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami.

— sklep o organizaciji in poslovanju posebne storitvene enote s področja družbene dejavnosti strokovnega šolanja in strokovnega izobraževanja za zadovoljevanje zadevnih skupnih potreb članov delovne skupnosti, oziroma za zagotovitev stalnega dotoka ter ne-nenehne usposabljanja in izpopolnjevanja strokovnih kadrov glede na obstoječe in perspektivne potrebe te delovne organizacije, in to kot: Izobraževalni center Titovih zavodov Litostroj, Ljubljana;

— predlog pravilnika o osebnih dohodkih in drugih prejemkih na gradbišču črpalnih postaj Hueil, Mialla, Gharira, Kilabiya v Zgornjem Egiptu;

— začasen sklep v dopolnitev 65. člena pravilnika o delitvi osebnega dohodka, pri čemer naj se glasi: DS enote lahko vpelje poleg terenskega dodatka na posameznem gradbišču oziroma za posamezno montažo v državi primeren dodatek za stanovanje, če si ga mora delavec sam preskrbeti in ga sam plačuje ter zadevni strošek presega 40% dnevnega zneska, ki je določen kot te-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vloga komunistov pri izvajanju gospodarske reforme

(Iz referata sekretarja TK ZK Litostroja Milana Vidmarja)

Reforma je odprla mnogo problemov, ki izhajajo iz spremenjenih pogojev proizvodnje. Vse bolj raste spoznanje, da se ne more več proizvajati na stari način, da se ne more več poslovati kratkovidno — od danes do jutri, da se ne more živeti na račun drugega itd. Na tej osnovi se vlagajo veliki napor v proizvodnih enotah za intenzivnejše gospodarjenje, za racionalnejšo izrabo razpoložljivih sredstev in delovne sile, za ustvarjanje čim boljših rezultatov poslovanja in za boljši razvoj družbenih odnosov.

Če tako gledamo na reformo, vidimo, da ne gre samo za gospodarsko reformo, temveč da ima tudi družbene in politične posledice.

Sigurno je, da je še prezgodaj dajati temeljitejši in konkretnije ocene o vplivu ukrepov, ki smo jih v zvezi z reformo že sprejeli.

Procesi zaradi ukrepov, ki so jih sprejeli samoupravni organi, družbeno politične organizacije

Sklepi UO

(Nadaljevanje z 2. strani)

renski dodatek. Dodatek je moč vpeljati na predlog enote, če gradbišče oziroma montaža to prenese in UO s tem soglaša. Tako določen dodatek praviloma ne sme presežati 65 % od najnižjega terenskega dodatka, ki ga podjetje priznava za isto gradbišče oziroma montažo. Dodatek za stanovanje je za vse upravičence na gradbišču ali montaži enak ne glede na kategorijo delovnega mesta prizadetega upravičenca, če izpolnjuje pogoje za tako povračilo višjih stroškov. Izdatki iz tega naslova gredo v breme osebnih dohodkov enote, ki je vpeljala zadevno povračilo;

- program investicijskega vzdrževanja za poslovno leto 1966;
- stopnja investicijskega vzdrževanja za leto 1966;
- predlog metode za analitično oceno delovnih mest;
- predlog UO, da podjetje plača tov. Alojzu Štampcarju, ki je bil zaposlen v PE PK, za utrpelo nezgodo znesek 7 milijonov din brez kakršnihkoli dodatnih obveznosti iz tega naslova.

Upravni odbor soglaša z mnenjem komisije za predpise o delitvi ČD in OD o ohranitvi sedanje pogodbe z inž. Marjanovičem. Upravni odbor je delno pritrdil sklepu DS PE HS, tako da se za montažo ČP Bečej dovoli uvedba dodatka za stanovanje po 1.000 din.

Upravni odbor se strinja s predlogom za nagraditev tov. Matveža Burjaka v znesku 20.000 din, ker je z vestnim delom in manipuliranjem s kabelskimi bobni in koluti lak žice doprinesel, da smo embalažo lahko kot uporabno prodali.

Upravni odbor je pregledal seznam telefonskih aparatov. V veljavi ostane sklep 10. redne seje UO, po katerem mora splošni sektor izposlovati odklopitev 0-linije oziroma demontažo instaliranega aparata št. 295 (inž. Črtomir Pretnar).

Upravni odbor je obravnaval predlog komisije za odpis nekurantnega materiala in predlaga DSP, da nekurantni material v višini približno 19.250.000 din v celoti odpiše. Gospodarsko komisijo pri upravi podjetja pa se zadalži, da na najprimernejši način izvede likvidacijo tega materiala.

Ugodi se prošnji tov. Damira Korena za odložitev odplačevanja obveznosti.

Upravni odbor je pregledal in soglašal s predlogom delovnih in prostih sobot v okviru 42-urnega tedna v letu 1966.

Upravni odbor je vzel na znanje obvestilo komisije za predpise o delitvi ČD in OD, da bo do 15. 1. 1966 predložila v obravnavo korigiran pravilnik o delitvi OD.

Upravni odbor je odobril nadaljevanje bivanja tov. Jožeta Jerba na gradbišču ČP v Siriji in soglašal z obnovitvijo zadevne pogodbe.

Odobren je odhod strokovnjakov na delovišče v Rabak, Sudan, na montažo naše opreme (15 oseb).

in uprava podjetja o racionalnejšem gospodarjenju, o poboljšanju organizacije dela in poslovnosti, se ne morejo razviti brez noč; takšni procesi zahtevajo čas, ustrezne priprave, jasnejšo orientacijo, več organiziranosti, več strokovnosti in predvsem opustitev stare prakse in starih gledanj, ki so še dovolj močna in ki izvirajo iz dosedanjih odnosov.

Biti moramo zelo občutljivi, hitro reagirati in uspešno vplivati na razne pojave in probleme, ki bi preprečevali normalen razvoj.

Vprašanja, s katerimi smo se v naši delovni skupnosti ukvarjali in ki se bomo z njimi še ukvarjali pod neposrednim vplivom gospodarske reforme, niso za nas povsem nova.

Zato ne moremo reči, da tega nismo mogli pričakovati in da ni bilo časa za pripravo. Prav tako ne bi mogli iskati opravičljivih izgovorov za poglobitve težave, ki spremljajo reformo, a niso nekaj povsem novega, temveč pomenijo le nekoliko hitrejšo uveljavljanje posledic nekaterih pojavov pred reformo.

Ukrepi v zvezi z gospodarsko reformo, ki so bili predlagani DSP v potrditev, niso v bistvu nič novega; so celo manj, kot pa je bilo navedeno v »Oceni stanja in predlogih za formiranje poslovne politike podjetja«, kar je DSP potrdil že 7. 12. 1964. oz. v »Prioritetnih zadolžitvah iz poslovne politike podjetja za posamezne proizvodne enote in sektorje«, ki jih je izdal direktor dne 25. 5. 1965. Celotno vendar! Lahko trdimo, da so »Ocena stanja« in »Analize«, kakor tudi »Predlogi« v glavnem dobri in še zmeraj zelo aktualni prav v zvezi z gospodarsko reformo na splošno, še bolj pa kot lastna potreba Litostroja za njegov obstoj.

Če bi se sedaj sklicevali samo na reformo, bi to pomenilo, da nočemo priznati tistega, kar smo v resnici vedeli že pred njo.

Vendar ne gre samo za odkrivanje notranjih rezerv, in to z raznimi poenostavitvenimi rešitvami, ki smo jih delno uporabili ob uvedbi 42-urnega delovnega tedna in s katerimi se v bolj ali manj posrečeni varianti srečujemo tudi pri naših ukrepih v zvezi z gospodarsko reformo.

Glede tega se samo ponavljamo, kot da bi hoteli kot ponavadi ubrati pot najmanjšega odpora, a pozabljamo, da je tudi za to potrebna doslednost.

Če torej začnemo pri istem koncu, sami priznavamo, da nismo bili pred tem dovolj dosledni, oziroma, da smo v vsakdanji praksi kmalu opustili, kar smo prej imeli za rešitev.

Prav je, da to poudarimo, ker potem ne bomo sami sebe slepili z navideznimi uspehi in se tolažili, da smo že krenili na pot zdravega razvoja.

Poglavitno je, da ukrepe dosledno izvajamo in skrbimo, da ne bi bili sami sebi namen.

Prizadevanja v smeri iskanja notranjih rezerv so v prvem obdobju reforme pogoj, da se lotimo nadaljnjega zmanjševanja stroškov proizvodnje, višje produktivnosti in boljše organizacije dela. Vendar nam to še ne zagotavlja uresničitve temeljnih smotrov gospodarjenja in vključevanja v mednarodno delitev dela, če hkrati vztrajamo pri nesodobni proizvodnji in se ne uveljavljajo načela delitve po delu in čim neposrednejšem samoupravljanju.

To se pravi, da je odkrivanje rezerv samo sredstvo pri uresničevanju bistvenih nalog gospodarske reforme, ker se v nasprotnem primeru zadevna prizadevanja spremenijo v kam-

panjsko akcijo brez trajnejših uspehov.

Marsikdaj pozabljamo, da smo že večkrat iskali take rezerve in teoretizirali o boljši organizaciji, o večji produktivnosti, o uspešnejšem poslovanju, o spodbudnejšem nagrajevanju in sploh o novem načinu delitve, ne da bi se zares resno in dosledno lotili vsega tega s pravega konca.

Nasprotno, še kar naprej ohranjamo podobne oblike dela in delitve ali prehajamo od poskusa do poskusa, potem pa venomer kritiziramo in nenehno nekaj predlagamo.

Ako je treba predlog oblikovati in ga pripraviti za uresničitve, se kmalu izkaže, da je prvotna zamisel obstala pred prvo resnejšo oviro in smo se takoj nato vrnili nazaj na že znano izhodišče.

Zato nam stvari uhajajo z vajeti in dopuščamo, da se še tako dobre zamisli skazijo. Tako se pri uresničitvah ponavljamo, medtem ko daljnosežnejše rešitve kar naprej odlagamo.

Spričo tega je umljivo, da imamo pred seboj številne splošne akte, s katerimi smo samo deklarirali nekaj kot program za bodočo akcijo, a tega nismo nikdar v celoti opravili.

Resnici na ljubo si moramo hkrati priznati, da tega ni vselej kriva samo nedoslednost temveč tudi razvada, da razglašamo kot delovni načrt celo tisto, kar presega naše moči in je že od vsega začetka neuresničljivo.

V drugih primerih dopuščamo, da se v izvajanje vrinejo elementi zaostalosti in ogradjenosti, ki zasenčijo začetni smoter. Torej smo premalo budni in prepuščamo svojo zamisel naključnosti, ki jo drugi obrnejo kot vodo na svoj mlin.

Zato najdemo v nekaterih naših ukrepih ob gospodarski reformi tudi zamisel, s kakršno smo utemeljevali nekatere prejšnje predloge in posege.

Samo po sebi to ne bi bilo tako hudo, če bi obenem kritično ugotovili, zakaj tega nismo že uresničili in kje je zagotovilo, da se stvari ne bodo preprosto ponovile in venomer ponavljale.

Če se sedaj vprašamo, ali so naši ukrepi ob gospodarski reformi utemeljeni, potem jim utemeljenosti v glavnem ne moremo odreči, čeprav so bili nekateri zaključki pri obravnavi spremenjeni ali je bila zahtevana natančnejša priprava zanje.

Kljub temu lahko rečemo, da so poglavitni ukrepi v resnici le naloge, za katere je nakazan obseg in so določeni odgovorni izvajalci oziroma je vsaj naveden rok priprave ali izpolnitve. Zaradi tega je to še vedno program, ki čaka na uresničitve.

Vprašanje pa je, ali je tak program vselej nastal po strokovnih analizah vzrokov in posledic in ali so dobro preračunane naše strokovne moči za njegovo uresničitve.

Vse kaže, da smo marsikaj opustili in da ni zagotovljena medsebojna odvisnost obveznega zaporedja med zamislijo in uresničitvijo — v vseh fazah analize, priprav in izpolnitve.

Zaradi tega je potrebno, da organi upravljanja oziroma delovna skupnost kot celota in vsi družbeno-politični činitelji v tej delovni organizaciji vztrajno in dosledno terjajo analizo slehernega nadaljnjega ukrepa in vsake uresničitve že sprejetih sklepov.

Ne bojmo se pri tem, da bo samoupravljanje pomenilo oviro za umno delitev dela in za boljšo organizacijo poslovanja oziroma za sodobnejše tehnološke postopke.

Takšna bojazen je v naši delovni skupnosti popolnoma odveč in sploh ni izraz napredne miselnosti, temveč le zaostalosti.

Intenzivnejše gospodarjenje, kot ga terja reforma, se lahko uspešno uveljavi le v pogojih opiranja na organe samoupravljanja, ki morajo seveda okrepiti iniciativnost delovnih ljudi s tem, da bodo vedno zadosti temeljito razpravljali o njihovih pobudah in mnenjih, predlogih ali kritikih.

V tem pogledu imamo že bogate izkušnje, a jih je treba dosledno izrabiti in krepiti, če hočemo zares uresničiti gospodarsko reformo s svojimi močmi.

Vendar samoupravljanje ne smemo pojmovati kot izključno pravico delovne skupnosti brez vsake obveznosti do družbe, ker se tedaj kaj kmalu sprevrže v oviro za organizirano proizvodno sodelovanje in pomeni razvrednotenje socialističnih družbenih odnosov.

To bi bila nevarna skrajnost, ki jo moramo odklanjati z enako doslednostjo, kakor odreka- mo sleherno utemeljenost tehnokratskemu ali birokratskemu nazoru, da ni sožitja med strokovnostjo in samoupravljanjem.

Če bomo torej izvajali in nenehno dopolnjevali naše ukrepe

po tej poti in nato dosledno terjali in sprejemali njihovo izvajanje, si bomo prav gotovo zagotovili njihovo uresničitve kot višjo produktivnost, boljšo organizacijo dela in ostrejšo gospodarjenje, a s tem tudi kot uspešno vključitev v mednarodno delitev dela.

Tedaj bomo imeli tudi več pogojev za odpravo vsega, kar ni nastalo zaradi naših napak, temveč je posledica delno neresenih bistvenih vprašanj našega gospodarskega sistema. Se pravi, da bomo imeli tedaj objektivno upravičeno stališče, ki bo prav gotovo upoštevano.

Napačno bi bilo, če bi kar naprej posvečali svojo skrb le tistim ukrepom, ki pomenijo samo enkratno ugotavljanje notranjih rezerv in njihovo izrabo.

To so povečini le trenutni prijemi, ki dajo lahko zelo dobre rezultate, a ne morejo odpraviti vseh težav. Tako kot jih ne odpravlja kratkoročna poslovna politika z inflacijskimi cenami in podražitvijo.

Zato je treba te stvari izluščiti iz sklopa naših nalog v zvezi z gospodarsko reformo in jih čimprej urediti, da bi nas ne motile pri daljnosežnejših akcijah.

Naloge, od katerih si ometamo rešitev poglavitnih vprašanj, pa je treba izpolnjevati po njihovi notranji povezanosti in medsebojni odvisnosti.

To pomeni, da jih je treba oblikovati po načelih smotrnosti in učinkovitosti, po ekonomsko utemeljenem zaporedju, po skrbni pripravi in vsestranski razčlenitvi.

Preprečiti je treba vsako improvizacijo, ker je zmeraj nenaprtna in nepravilna. V tem pogledu ni pomembno, kdo jo je predlagal in od kod prihaja. Vir prav nič ne vpliva na njene bistvene lastnosti, zaradi katerih je ni mogoče sprejeti.

Naše naloge lahko razdelimo na pripravo in organizacijo dela, na delitev po delu. To so vsekakor glavni vidiki za medsebojno odvisnost in za presojo, kako naj uresničimo gospodarsko reformo.

V dosedanjih odločitvah imamo zadevna vprašanja vsaj nakazana, čeprav v njih še ni določene vsebine in drugih pomembnih podrobnosti. Zaradi tega je toliko bolj utemeljeno, da jih skrbno pripravimo in nato budno spremljamo izpolnjevanje zadolžitve.

Dolgotrajni gospodarski proces

Vključitev v gospodarsko reformo nam mora zagotoviti trajno intenzivno gospodarjenje

V zvezi z ukrepi, ki jih je sprejel DSP 27. oktobra lani in z razpravo o njih na delovnem sestanku komunistov našega podjetja v mali kino dvorani 23. decembra 1965 smo se obrnili na v. d. tehničnega direktorja inž. Franca Pentka, ki je z obsežnim prikazom ukrepov v proizvodnji prav tako sodeloval v omenjeni razpravi, da bi za bralce našega časopisa povedal nekaj več o tem. Inž. Franc Pentek nam je med drugim dejal:

Preden bi se dotaknil nekaterih internih ukrepov, ki smo jih zaradi konkretizacije gospodarske reforme v naši delovni organizaciji sprejeli komunisti z ostalimi člani kolektiva pri samoupravnih organih, bi rad povedal, da smo komunisti v naši delovni organizaciji resnično razumeli bistvo gospodarske reforme, v kateri ne vidimo kratkotrajne politične kampanje, temveč dolgotrajni proces, ki nam v končni fazi mora zagotoviti bolj stabilno in intenzivno gospodarjenje. Nekateri ukrepi, o katerih mislim spregovoriti, nam povedo, da je temu v resnici tako.

V referatu tov. sekretarja je bilo rečeno, da smo se v Litostroju v preteklosti že lotevali izdelave določenih analiz in elaboratov, vendar od analiz nismo prišli veliko naprej. Delno se strinjam z njegovimi izvajanjem, vendar pri tem opozarjam, da

bi se zelo motili, če bi že v naprej računali, da bo tudi sedaj spet vse ostalo pri starem. Konkretno reševanje ne preveč ugodne finančne situacije (melikvidnost) v podjetju nam daje prav dobro vedeti, da temu ne sme biti tako. Nasprotno, prav dobro se že zavedamo, da bomo morali predvsem angažirati naše lastne moči in voditi takšno poslovno politiko, ki nam bo čimprej sprostila naša preveč angažirana finančna sredstva na nedokončani proizvodnji, zalogah itd. Naša poslovna in razvojna politika bo morala sloneti na lastnih virih finansiranja. Čim hitrejša obratneje sredstev je namreč eden izmed zelo bistvenih elementov racionalnega gospodarjenja z obstoječimi poslovnimi sredstvi.

S kakšnimi ukrepi lahko v naši delovni organizaciji dosežemo te cilje?

Nadaljnje utrjevanje PTO (plansko-termenske operative) v naših stremljenjih po zmanjšanju nedokončane proizvodnje je vsekakor eden izmed zelo važnih ukrepov. Če smo v začetku gledali na to službo z neko negotovostjo in ji nismo vedno nudili potrebne pomoči, je PTO kot štabni organ tehničnega vodstva s svojim dosedanjim delom že popolnoma opravičil svoj obstoj. Velika nevsklajenost dela med finalisti in polfinalisti, med finalisti in nabavo materiala je bila z izdelavo mesečnih operativnih programov, skratka z uva- janjem operativnega planiranja in terminiranja, do določene faze že odpravljena, vendar zahteva še nadaljnje utrjevanje. Gre predvsem za formiranje oddelka za centralno delitev dela v PTO. Tehnološko predelana in terminirana dokumentacija se bo odlagala v PTO po delovnih operacijah in terminih, v proizvodnjo pa se bo dostavljala le tista dokumentacija, ki je tudi materialno pokrita. To bo v končni fazi pomenilo centralno plansko in terminsko vodenje celotnega proizvodnega postopka, kar je pravzaprav naš cilj. Res je, da bomo to dosegli le postopoma, z našim vztrajnim in sistematičnim delom; vendar bo rezult-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Dolgotrajni gospodarski proces

(Nadaljevanje s 3. strani)

tat tega skrajšanje naših proizvodnih ciklusov, česar si pravzaprav vsi želimo in kar moramo doseči. Šele takrat se bomo lahko pojavili kot enakovredni partnerji na zunanjih in domačih tržiščih.

V ilustracijo bi navedel zanimiv dogodek. Ni dolgo tega, ko so nas obiskali strokovnjaki neke renomirane inozemske firme. Ko so si ogledovali naše proizvodne obrate, predvsem obdelovalnico, so vprašali, ali kdaj pa kdaj pogledajo v naše obrate tudi ekonomisti. Povsod so videli nakopičene večje količine materiala okrog strojev, na prevoznih poteh itd., kar jim je zbuvalo videz zelo nekoordinirane dela, ki nam lahko samo podražuje proizvodnjo. Mi seveda to neurejenost okrog delovnega mesta tolmačimo sebi kot močan psihološki moment, ki delavca, ko vidi ogromno kosov okoli sebe, podžiga k večjemu delu. Tudi večje količine izdelanih zvarjencev (menda jih je več kot 2.500 ton) nam povedo, da nismo najbolj skrbno gospodarili, če ležijo med njimi tudi taki, ki jih bomo rabili šele leta 1967 itd. Priznati moramo, da so vse to rezultati našega nekoordiniranega dela in da takemu delu napovedujemo sedaj oster boj prav z nadaljnjim utrjevanjem našega PTO. Če sedaj pride na nekaterih strojih do krajših zastojev, ali če nimajo določene skupine kontinuiranega dela, moramo vedeti, da je to največkrat zato, ker resnično želimo prekiniti z dosedanjim načinom dela. Pri teh naših stremeljenjih pa nam povzroča resnične težave pomanjkanje reprodukcijskega materiala za nekatere terminsko sicer zrele komisije. Vendar pričakujemo, da bodo z izboljšanjem finančne situacije v podjetju tudi te težave odpravljene. Zaradi vsklajevanja materialne problematike, ki nam lahko povzroča določene zastoje in težave, ne moremo odstopiti od našega koncepta, od naše politike, ki jo zasledujemo z nadaljnjim uveljavljanjem in utrjevanjem našega PTO. Komunisti moramo biti pri tem še posebej nosilci pravihnih tolmačenj.

Med ostalimi važnimi ukrepi, ki smo jih sprejeli na tehnično proizvodnem področju, je izdelava predloga za celotni sistem plansko-preventivnega vzdrževanja osnovnih sredstev in pospešena izdelava celotne študije transporta v naši delovni organizaciji. Nekaj več bi rad spregovoril prav o tej zadnji nalogi, ki smo jo zaupali strokovnjakom združenja »Smelta«; skupaj z nekaterimi področnimi sodelavci iz Litostroja delajo leti na tem področju že od začetka letošnjega leta. Gotovo je to ukrep, katerega rezultatov ne bomo izkoristili takoj, temveč šele v bližnji prihodnosti, vendar pa je za naše podjetje eden bistvenih elementov pri zmanjšanju naših poslovnih stroškov, saj nas že prvi podatki opozarjajo na racionalizacijo transporta na splošno, predvsem pa na področju notranjega transporta. Prav s področja notranjega transporta bom postregel z nekaterimi konkretnimi podatki kot rezultati dosedanjega dela.

V glavnem je študijska skupina iz »Smelta« z našimi področnimi sodelavci že opravila prvo fazo svojega dela ter pripravila analize in posnemanje sedanjega stanja (načrti obdelovalnice za dispozicijo strojev itd.), zbrala podatke o dosednji transportni službi in transportnih sredstvih, pregledala dotok in odtok materiala v skladišča in iz skladišč, v livarnah je pregledala porabo polnilnih in modelnih peskov itd., v pločevinarni proizvodnjo zvarjencev za finaliste v letu 1964, pri finalistih njihovo proizvodnjo po mesecih za leto 1964; pregledala je nekaj karakterističnih proizvodov za analizo pretoka materiala itd. in izdelala še mnoge drugih analiz.

Kot nekaj delni rezultat vsega dosedanjega dela je prav gotovo predlog novega sistema notranjega transporta, ki ga bomo januarja prihodnjega leta predložili v razpravo in potrditev samoupravnim organom.

V naslednjem bi rad pokazal, kaj nam pove grob ekonomski prikaz sedanjega stanja notranjega transporta v primerjavi s predlaganim novim sistemom po najbolj vidnih elementih sedanjega in novega stanja:

STARO STANJE

Elektro-kare

12 kar z vozniki (à 2.550 ur letno) cena 914.—	27,968.400
18,5 transp. delav. /à 2.550 ur letno) cena 500.—	23,587.500
2 kare brez voznika (à 2.550 ur letno) cena 414.—	2,111.400
Individualni promet — viličarji	
12 viličar. z vozniki (à 2.800 ur letno) cena 1.523.—	55,437.200
17,5 transp. delavcev (à 2.800 ur letno) cena 500.—	24,500.000
Kurirska služba	
12 kurirk 2. grupe (à 2.496 ur letno) cena 300.—	8,985.000

Skupaj: 142,590.100

NOVO STANJE

Elektro-kare

7 kar z vozniki (à 2.550 ur letno) cena 914	16,314.000
+ obveznosti z novimi osn. sredstvi (20% amort. itd.)	
znesek novih sredstev = 18,910.500	6,249,920

Individualni promet — viličarji

5 viličarjev z vozniki (à 2.800 ur letno) cena 1.523	21,322.000
3 transp. delavci (à 2.800 ur letno) cena 500	4,200.000
+ nova osn. sredstva 5,497.000 (amort. 20%)	1,816.758

Kurirska služba

4 kurirke (à 2.496 ur letno) cena 300	2,995.200
+ nova osn. sredstva 500.000 (amort. 25%)	190.200

Srednja krožna pot

6 viličarjev z vozniki (à 2.000 ur letno) cena 1.523	18,276.000
+ nova osn. sred. 20,000.000 (17,000.000 = 20%, amort. 3,000.000 = 10% amort.)	6,310.000

Interni transport

6 viličarjev z vozniki (à 2.000 ur letno) cena 1.523	18,276.000
+ nova osn. sred. 9,900.000 (amort. = 12%)	2,479.950

Skupaj: 98,430.978

Iz prikazanih podatkov je razvidno, da je razlika med novim in starim stanjem prihranek, ki znaša 44,159.122.—. Če upoštevamo nove investicije v osnovna sredstva (133,847.580 din), vidimo, da se nam investicije v nova osnovna sredstva prikažejo že po treh letih s prikazanimi letnimi prihranki 44,159.122 din.

Kot sem že uvodoma rekel, pomeni dosedanje delo šele prvo fazo dela pri racionalizaciji transporta v našem podjetju. Predvidoma naj bi bilo celotno delo zaključeno v prihodnjem letu. To delo naj bi obsegalo:

- dokončanje analiz za posamezne obrate, ki so že delno narajene,
- vrednotenje dobljenih podatkov analiz,
- izdelava predlogov za racionalizacijo transporta, ki naj bi obsegala naslednja področja:
- racionalizacijo dotoka materiala,
- določitev najugodnejše lokacije skladišč,
- racionalizacijo transporta med obrati (rešitev je že predložena v okviru organizacije transportne službe z uvedbo novega sistema internega transporta),
- racionalizacija transporta v posameznih obratih (paletizacija, čimmanj prekladanja, čim popolnejša razbremenitev produktivnih delavcev itd.).

Na koncu pa moram poudariti, da bomo rezultate tega majhnega dela uživali samo, če bomo znali pravilno angažirati vsa razpoložljiva finančna sredstva in naše kadre za čimprejšnjo realizacijo te in podobnih nalog. Komunisti morajo pri tem odigrati odločilno vlogo.

O KOOPERACIJI IN KOOPERANTIH

Politika iz Beograda je dne 23. 9. 1965 objavila članek z naslovom »Računice, iniciative in ambicije«, kjer člankar govori o integraciji in združevanju. Na prvem mestu omenja Litostroj, in sicer ugotavlja, da je povsod, kjer je potrebno vgraditi elektromotorje in generatorje, Litostroj odvisen od svojega glavnega kooperanta »Rade Končarja«. Težko je uspevati v doseganju proizvodnih uspehov, če kooperanti navijejo cene tako visoko, da jih ne moremo doseči, je dejal predstavnik Litostroja. Pločevina z Jesenic in Zenice se je podražila za 25, pa tudi za 40%, livarne so dvignile svoje cene za 53 %, elektrode za varjenje pa so sedaj dražje za 50 %. Morda bi bilo najbolje, da bi bila cena finalnega proizvoda na nivoju svetovnega trga in bi tako odpravili izrabo, ko eden od partnerjev zasluži na račun drugega.

PROBLEME REŠUJMO SKUPAJ

(Iz diskusije komercialnega direktorja inž. Živojina Čučka)

V referatu sekretarja smo opazili nekatere interesantne momente, ki bodo odigrali odločilno vlogo v nadaljnjem razvoju gospodarske politike našega podjetja. Zeleni bi se dotakniti naslednjega:

Ko razpravljamo o reformi, o izvajanju te reforme, o vseh mogočih ukrepih, verjetno imamo v mislih vsi enak cilj: vse, kar je neizgovorjeno, česar ne moremo precizno opisati in kar se verjetno ne ujema s potrebami našega življenja, pa vse, kar naj bi se uredilo in nam pripravilo normalne pogoje za življenje, kot si ga zavestno želimo. Tu gre za vprašanje, kako to doseči, odnosno, kako si začrtati to pot. To je naša skupna naloga. Ni nikogar na vodilnem mestu, ki se ne zaveda svoje dolžnosti, in nikogar, ki ni na vodilnem mestu, pa se tega zaveda; smatram, da si vsi želimo ta cilj čimprej in po čimkrajši poti doseči, da bi nam dal rezultate in zaželene uspehe. Vendar se bojim, da bomo morali pogledati v oči nekaterim našim problemom, s katerimi se srečujemo vsak dan in brez katerih ne moremo pričakovati hitrega in pozitivnega rezultata.

Lahko rečemo, da pri takem številu zaposlenih (na splošno) in pri taki proizvodnji (na splošno) ni mogoče izvesti kakršno koli ekonomsko reformo, ki bi bila zadovoljujoča za vse nas, ki smo na delovnih mestih: ali moramo povečati blagovno proizvodnjo, povečati količine artiklov, ki jih lahko na domačem ali tujem trgu prodamo, ali pa si moramo reči, da za toliko ljudi v tovarni ni mesta, ker ne moremo živeti. Smatram, da ni nobenega razloga za povezavo pri reševanju tega problema.

Dobili smo sliko o kvaliteti strojnega parka in naši opremljenosti, koliko je starih in iztrošenih strojev, zaradi česar je težko dosegaati tolerance, ki bi nam omogočale, da bi se kupci potegovali za naše proizvode. Kljub staremu in iztrošenemu strojnemu parku pa ni rečeno, da se brez dopolnitev ne da doseči ekonomska proizvodnja. Lahko jo dosežemo. Moramo pa ubrati tiste poti, ki jih taka želena ekonomika postavlja vsem, ki hočejo priti do želenega konca.

Vedeti moramo, da je potrebno za individualno proizvodnjo, za katero smo se odločili (brez ozira, ali smo bili za to vprašani ali ne), imeti visoko kvalificiran kader, ki lahko zaposluje ta strojni park, ki lahko izvršuje kvalitetno individualno proizvodnjo. Imamo kvalificirane tehnologe, za katere obstaja možnost, da bodo nezaposleni. Če pogledamo normative, vidimo, da imamo pri nas okoli 180 projektantov, konstruktorjev in risarjev na 13.000 ton blagovne proizvodnje in da je to približno v nekem normativu, morda nekaj več. Ne smemo pozabiti, da potrebujemo za planiranje teh 13.000 ton blagovne proizvodnje zelo močno organizacijo, ki bo lahko vsem kupcem posredovala naše možnosti, sposobnosti in direktno tudi naše proizvode. Ta organizacija je močna projektivna organizacija, ki mora danes opravljati silno težak posel v obliki »ponujanja«. Prišli smo na tem področju blizu tistih normalnih ekonomskih normativov, ki veljajo v svetu: približno od 1000 ponudb lahko plasiramo normalno 5 ponudb.

Dobro tudi vemo, koliko časa rabimo za ponudbo cementarne in podobno. Morda smo bili pred leti razvajeni. Pred dvema leti smo poslušali podobne besede, vendar številka ni bila ista. Od ponudb smo vsako četrto realizirali. Danes pa je situacija bistveno drugačna. Jasno je, da ta aparat, ki ga imamo, funkcionira v redu; ali je kdo od njih prekoračil normo ali ne — ni bistveno. Če nekdo v konstrukciji čuti, da ne bo mogel dela opraviti, ni problem, priskoči mu na pomoč konstrukcija. Ali se nam splača zaradi tega razpravljati ure in ure, pa četudi so nekateri morda preko-

račili normo za 80 %. Smatram, da je to v primerjavi z rezultatom bolj sekundarnega pomena.

Glede rokov bi dejal tole: Rok je temeljnega pomena za pravilno poslovanje; to se pravi — biti dosti dober in dosti hiter, da lahko plasiraš svoje artikle.

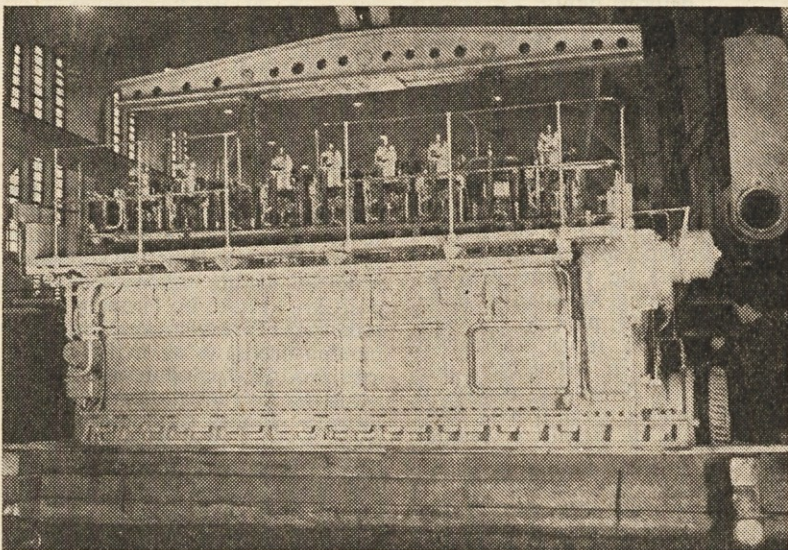
Imam občutek, da smo letos prvič prišli do tega, da razmišljamo, ali imamo dovolj dela ali ne. Ni potrebna nobena nervoza, niti pri finalistih ne. Morda bomo take usluge lahko izvršili v tistem času, ki je v svetu normalen. Če rečemo komu, da napravimo ulitek v 18 mesecih, ne bo za nas dela; če pa ga napravimo v 4—6 mesecih, bo kupec zainteresiran. In za te naše artikle je zares interes — doma in zunaj.

Kadar smo skupaj na sestankih, imamo morda nekoliko čudno navado. Nekje nejasno zvemo za kak problem, ga prinesemo na sestanek in čakamo, kdaj ga bomo sprožili. To je napačen način diskusije, ker nikdar ne vodi k nečemu pozitivnemu. Smatram, da bi morali ta način diskusije na kateremkoli forumu prilagoditi skupnemu cilju, ki ga želimo doseči. Če zvemo za problem, ki nam ni znan, jasen, menim, da bi morali diskusije o njem spraviti v obliko, ki bi bila otpljiva za vse, ki diskutiramo, ki sprašujemo, pa tudi za tiste, ki dajejo odgovor. S tem bi odpravili večno vprašanje »mi« in »vi«. Skupaj bi morali razpravljati o naših problemih in to bi bilo brez dvoma bolj plodno in nas bi pripeljalo do skupnih uspehov.

Na vprašanje, kako je z delom za metalurške obrate, bi rekel tole: Vemo, da smo do nedavnega imeli problem kasnitve v ulitkih, izmeček. Želeli bi, da imajo MO delo za tri ali štiri mesece, ki je potrebno za kompletiranje naše finalne proizvodnje. Imamo kapacitete, ki so količinsko potrebne za naše finalne proizvode in za tiste, ki gredo kot blagovna proizvodnja v prodajo. Prejšnja leta smo te kapacitete prelivali po tem, kakšna je bila potreba na trgu. Če so finalisti rekli, da bodo oni vse rabili, nismo dali kupcu; če finalisti niso vsega porabili, smo za ostali del iskali kupce. S tem pa smo letos prenehali. Točno smo določili, koliko kapacitet MO je vedno na razpolago finalistom in koliko za proizvodnjo. Če finalisti zahtevajo več, ne pomeni, da moramo kupcu odrezati, ampak iskati to razliko v povečanju količinskega viška proizvoda v MO samih; če pa to ne bo mogoče, pri naših kooperantih. Dogaša se, da tržišče, ki kupuje redno, zares ne more več računati z MO za 1000 ton na leto. V letošnjem letu pa želimo take pogodbe zaključiti, čeprav so največji kupci naših metalurških proizvodov nekoliko skeptični. — Občutek, da imate dela samo za 2 meseca, torej ni točen; ni pa nobena tragedija, če se jutri naročilo zaključi in bo maja meseca dobavljeno. To ni tragedija, to je normalno poslovanje. Kamorkoli vprašamo za ulitke, povsod so dobavni roki 4—6 mesecev. Delo na dosednji način je potemtakem nemogoče. Alarm, če že govorimo o njem, je potreben, a samo zaradi tega in iz tega naslova.

NAZAJ K STROJEM

DELAJSKA ENOTNOST je dne 16. 9. 1965 objavila članek z naslovom »Nazaj k strojem«, kjer člankar piše o kadrovske politiki v Litostroju. Še pred časom se je n. pr. dogajalo, da so precej dobrih delavcev v proizvodnji premestili k režijskim delom, tako da je na njihovem mestu nastala praznina. V zvezi s posledicami gospodarske reforme ter iskanjem notranjih rezerv pa so osnovne organizacije v podjetju in tovarniški komite ZK predlagali upravi podjetja, naj bi reducirali režijski in administrativni kader in delavce, ki so jih v zadnjih letih premestili iz direktne proizvodnje na administrativna delovna mesta, preusmerili nazaj v proizvodnjo.

Dvotakten, reverzibilni 9-cilindrski dieselski motor tipa 928-VBF-50 z močjo 1570 KM (s preobremenitvijo 1740 KM) pri 360 (oz. 372) v/min. Teža 30 ton

IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZVOZ – IZV

Nad štiri milijone dolarjev izvoza

Že od leta 1962 dalje presega vrednost neposrednega izvoza vse uvozne potrebe našega podjetja. Zato nas sistem vezanja uvoza na izvozne dosežke ni našel nepripravljen. Vendar bo v bodoče mogoče trošiti pač samo tiste vrste deviz, ki si jih ustvarimo z izvozom. Še posebej velja to načelo za čvrste t. j. konvertibilne devize. Prav zato bomo morali vlagati še nadalje temeljite napore v tej smeri. Investicijska oprema se v svetu že dolgo vrsto let pretežno prodaja in kupuje na kredit. Pri tem smo mi seveda uporabili meddržavne kreditne dogovore, ki jih je naš izvršni svet sklenil predvsem z deželami v razvoju. Brez dvoma se bo to vedno odražalo tudi v strukturi našega izvoza po valutnih področjih, ker smo opremljeni za individualno proizvodnjo investicijske opreme.

REZULTATI V LETU 1965

Toda pogledimo najprej, kakšne rezultate smo dosegli v letu 1965. Pomanjkanje reprodukcijskega materiala, zlasti iz uvoza, je glavni razlog, zakaj nam je občutno porastel obseg nedokončane proizvodnje; to pa je sprožilo celo vrsto drugih posledic, med njimi tudi neizpolnitev nekaterih izvoznih obveznosti. Dejstvo je namreč, da smo 30. 6. 1965 pri izvozu še držali korak z dinamiko po pogodbi z banko, le-ta pa je bila tedaj v zamudi za 212.045 dolarjev, 3 mesece kasneje celo že za 297.017 dolarjev za uvoz iz konvertibilnega področja. Če rečemo, da je delež uvoza v naši proizvodnji n. pr. 15% (v resnici je manjši!) in če vemo, da sta se proizvodnja v lastnih obratih in dotok domačega reprodukcijskega materiala kljub vsem težavam

nadaljevala, saj prekinitev proizvodnje kar čez noč ni mogoča oz. bi bila zvezana z izredno visokimi stroški, potem ni težko ugotoviti, od kod tolikšno število nedokončanih proizvodov. Ker ni bilo n. pr. specialne pločvine iz Zahodne Nemčije, elektroopreme iz Anglije itd., je običajno naročilo za naročilom, tako za inozemske kot tudi za domače kupce. Samo s skupnimi napori celotnega kolektiva, in če bodo razni činitelji zunaj tovarne točneje izpolnjevali obveznosti in zagotovila do nas, bo mogoče do konca tega leta če že ne v celoti, pa vsaj v veliki meri dohiteti zamujeno.

Plan izvoza 1965 smo dosegli v višini 78% tako, da smo za malenkost nad našim dosežkom iz leta 1963 in za približno 10% pod rezultatom iz leta 1964. Razveseljivo pa je, da smo naša

predvidevanja pri izvozu za čvrste devize presegli celo za 6%, pri čemer je vključena tudi oprema za HE Bajina Bašta, ki se financira iz kredita Mednarodne banke za obnovo in razvoj. Izvoz v dežele Vzhodne Evrope smo praktično docela izpolnili z dobavami viličarjev. Zaostanek je nastal torej le pri izvozu na področje ostalih klirinških dežel; gre predvsem za žerjave, črpalne postaje in turbine, namenjene Indiji, Egiptu in Turčiji.

IZVOZNE OBVEZNOSTI V LETU 1966

Naše izvozne obveznosti v letu 1966 znašajo — seveda brez posrednega izvoza — najmanj 4.320.000 dolarjev! Na videz visoka številka, saj je že za več kot dvakrat višja od dosežka leta 1962, vendar je dosegljiva, če bomo posvetili izvoznim naročilom zares v vsakem trenutku vso potrebno pozornost. Na izvoz za konvertibilne devize odpade kar ena tretjina (!), za vzhodnoevropske približno 10%, nad polovico pa na ostale klirinške devize.

V prihodnjih tednih bomo odpremili turbine za HE Cag-Cag in HE Van-Engil v Turčiji ter lopute za HE Awash v Etiopiji. Zatem je na vrsti oprema za HE

GLAS IZ INDIJE

Od naše montažne grupe na hidroelektrarni Yamuni v Indiji (Valant, Grundner, Hohnec i. dr.) je naše uredništvo prejelo novoletna voščila s pozdravi vsem sodelavcem. Na sliki motiv iz Indije. Tovarišem želimo tudi mi mnogo uspeha pri delu!

Kirirom v Kambodži in HE Mechra Klila v Maroku, proti koncu leta pa še tretja agregata za indijski hidrocentralni Yamuna I. in II, kjer so naši monterji priključili na mrežo že dve ali tri od 4 dobavljenih turbin. Vmes bodo seveda tekle še dobave za četrto turbino HE Bajina Bašta.

Glavni delež pri izvozu črpalk nosi oprema za propelerne črpalne postaje v Egiptu. Prvo večjo pošiljko smo že vskladiščili blizu Luxorja, kjer Egipčani pospešeno dokončujejo gradbeno dela, s katerimi so v občutni zamudi. Omeniti moramo še črpalke za Bolgarijo ter za termocentrali Makasar v Indoneziji in Kanpur v Indiji.

V kratkem bo odpotovala naša skupina monterjev v Sudan na gradbišče cementarne Rabak. Tam so že tri četrtine naše opreme, večja pošiljka čaka v reškem pristanišču na ladjo, zadnje dobave pa slede v naslednjih tednih.

Poleg petih žerjavov za isto cementarno, za prej omenjeno centralo Cag-Cag ter za indonezijski termocentrali Makasar in Palembang, ki smo jih izdelali v decembru in jih pravkar odpremimo, bomo v tem letu izvozili še 44 žerjavov! V glavnem so to dvigala z zmogljivostjo od 20 oziroma 30 ton navzgor. Med njimi je n. pr. kar 21 električnih mostnih tekalnih žerjavov za Bharat Heavy Electricals (India) Ltd., Hyderabad, 5 komadov za Heavy Engineering Corp., Ranchi in 8 komadov za Andhra Pradesh Electricity Department, Hyderabad (vse v Indiji). Vso pozornost zaslužita brez dvoma še dve naročili novejšega datuma. Znani danski firmi Burmeister & Wain, Kopenhagen smo prodali 100/15-

tonski žerjav za njihovo montažno dvorano težkih ladijskih motorjev in bomo zanj prejeli plačilo v čvrstih devizah. Po pogodbi s poljsko firmo Centrozap, Katowice, pa bomo izdelali dve 80/20-tonski dvigali, ki bosta obratovali v ladjedelnici Szczecin.

Nadaljevali bomo z izvozom viličarjev v razne dežele; firma Poppe v Zahodni Nemčiji je plačnik 6 kompresorjev; dolgoletnemu poslovnemu partnerju avstrijski firmi GFM. Steyr, pošiljamo spet strojne dele za njihove težke orodne stroje. Realizirali bomo tudi naročilo za la- dijske dieselske motorje. Razen tega smo z inozemskimi kupci sklenili že več pogodb za dobavo nekaj sto ton ulitkov iz jeklene in sive litine.

NOVA NAROČILA

Glede na daljšo proizvodnjo je zelo važno, da smo sklenili že vrsto pogodb za investicijsko opremo z dobavnim rokom v letu 1967. Njihova vrednost je do- slej dosegla 2,5 milijona dolarjev: tu je vključena predvsem oprema za železarno Rajasthan in turbine za dve hidrocentrali v Indiji, pa tudi nekaj naročil za žerjave in črpalke. V teku so še vedno pogajanja za nova naročila, zlasti s plačilom v konvertibilnih devizah, toda deloma v gotovini, deloma pa na kredit. Prav tu pričakujemo, da bodo trenutne ovire, ki so v pomanjkanju dinarskih sredstev, kmalu odstranjene, kajti brez rešitve tega problema ne moremo nadaljevati z obsežnimi prizadevanji za sklenitev novih pogodb, ki ne bi bile zanimive samo za naše podjetje, marveč bi pomenile velik uspeh naše strojegradnje na novih tržiščih.

Dušan Brglez, dipl. ekon.

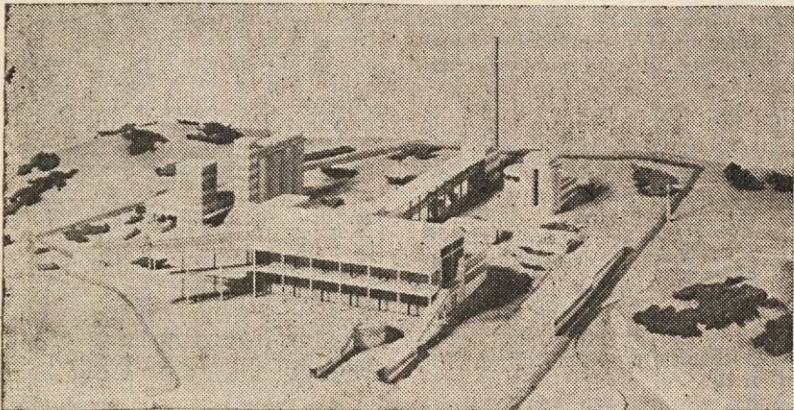
Tovarna cementa Cherrapunji

STROKOVNJAKI LITOSTROJA NADZORUJEJO MONTAŽO TOVARNE CEMENTA V INDIJSKI DRŽAVI ASSAM

Tovarna cementa v mestecu Cherrapunji bo proizvajala 250 ton dnevno, odnosno 75.000 ton normalnega Portland cementa na leto. Pri projektiranju tovarne je bil izbran tako imenovani mokri tehnološki postopek proizvodnje cementa. Takšen postopek in njegovo izbiro je med drugim nare-

kovalo tudi izredno vlažno podnebje in ne nazadnje običaj, ki vlada na indijskem podkontinentu. Država Assam leži na skrajnem severovzhodnem delu Indije in meji na jugu na Vzhodni Pakistan, na severu pa na državo Bhutan in Kitajsko. Ima izredno vlažno podnebje, saj zabeležijo normalno 10 krat več padavin kot v Ljubljani, torej približno 14.000 milimetrov, in to v glavnem v deževni dobi, ki traja od meseca maja do septembra.

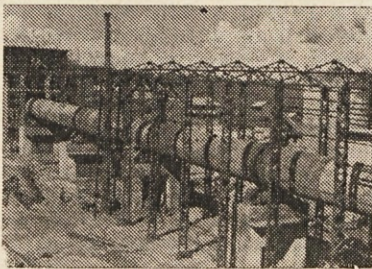
Kompletno opremo za tovarno cementa je dobavil Litostroj kot tehnični nosilec posla skupaj s podjetjem Djuro Djaković iz Slavonskega Broda in Rade Končarjem iz Zagreba, ki je izdelal elektro opremo v tropski izvedbi. Razen pogodbe za dobavo celotne opreme, ki jo je sklenila Ingra z indijskim investitorjem The Assam Cement Ltd., je bil dogovorjen tudi nadzor nad montažo in nadzor pri spuščanju tovarne v obratovanje ter njeno testiranje. Pogodba o nadzoru predvideva 8 strokovnjakov, ki jih Litostroj postopoma pošilja na gradbišče v skladu z napredovanjem montaže. Po predvidevanjih šefa gradbišča ing. Fuxa, ki je na gradbišču že leto dni, bodo montažna in gradbena dela dokončana do meseca maja, ko se začne zopet deževna doba. Skupaj s projektanti Konstrukcionog biroa iz Zagreba smo izbrali posebne strokovnjake za nadzor pri spuščanju tovarne cementa v obratovanje, ki bo sledilo neposredno

Maketa cementarne v Cherrapunji v Indiji

Gradbišče cementarne v Cherrapunji v Indiji — gradnja dimne komore

Montaža rotacijske peči v Cherrapunji

po dokončanju montaže. Surovine, ki so potrebne za proizvodnjo cementa, so v neposredni bližini cementarne. Premog, ki služi kot kurivo v rotacijski peči pri pečenju klinkerja, pa bo potrebno pred uporabo primerno osušiti. To velja še posebej za obratovanje v deževni dobi.

Razen cementarne v Adis Abebi, ki že eno leto uspešno obratuje, in cementarne v Sudanu, kamor prav sedaj pošiljamo 14 naših monterjev, da zmontirajo približno 1200 ton naše opreme, je tudi cementarna v daljni Indiji ponoven uspeh in priznanje našemu podjetju in strokovnjakom — članom našega kolektiva v tujini. Inž F. Bahar

Za dobro petino večji izvoz

Leta 1964 se je jugoslovanski izvoz povečal za 13%, lani pa se je stopnja porasta povzpela na 22%. Izvoz je dosegel vrednost 1364 milijard starih din (preračunano po pariteti 1250 dinarjev za dolar), pri čemer je industrijski izvoz narasel za 27 odstotkov na 1107 milijard, izvoz kmetijskih proizvodov pa za 8 odstotkov na 236 milijard. Samo na štiri industrijske panoge — na kovinsko industrijo, barvasto metalurgijo, lesno in tekstilno industrijo je odpadlo blizu 50 odstotkov celotnega jugoslovanskega izvoza.

Lani se je v zadnjih mesecih pred gospodarsko reformo gibal mesečni izvoz iz Slovenije na ravni okrog 20 milijard din. Največji pa je bil v zadnjem četrtletju. V oktobru se je povzpela na 25,1 milijarde din, v novembru je znašal 22,7 in v decembru po še nepopolnih podatkih 23,2 milijarde dinarjev.

Tako se je vrednost celotnega izvoza iz Slovenije v preteklem letu povzpela na 230,5 milijarde starih din, kar je za 40 milijard din ali za 20,5% več kakor v prejšnjem letu. Podrobnejši podatki o decembrskem izvozu iz Slovenije še niso znani. Po podatkih za 11 mesecev preteklega leta pa lahko ugotovimo, da gre največja zasluga za izvozni uspeh industriji, ki je povečala svoj izvoz za 28 odstotkov. Pri tem zaznamuje največjo vrednost iz-

voza kovinska industrija, spodrnila je s prvega mesta lesno industrijo, ki izkazuje za preteklo leto le še skromno povečanje izvoza. Na tretjem mestu po vrednosti izvoza je barvasta metalurgija, na četrtem pa usnjarsko-obutvena, čeprav zaznamuje le še skromno povečanje. Od skupnega povečanja izvoza za 40 milijard odpade polovica tega zneska na kovinsko in barvasto metalurgijo, precej sta prispevali k tem 40 milijardam tudi tekstilna in elektroindustrija pa tudi kemična in nekovinska industrija. (»DELO«, 15. 1. 1966.)

HE ADOLA OBRATUJE

Konec novembra je bila spuščena v pogon in predana investitorju hidrocentrala ADOLA v Etiopiji, za katero je naše podjetje dobavilo 3 Peltonove turbine po 760 KM z opremo. Od jugoslovanskih podjetij sta sodelovali še Metalna iz Maribora in Rade Končar iz Zagreba, pogodbo pa je z etioopskim ministrstvom za rudarstvo sklenila v imenu navedenih podjetij »Ingra«. Opremo so montirali naši strokovnjaki Leopold Križaj, Alojz Kačič in Jože Kikelj. Centrala bo dajala energijo rudniku zlata, ki je v bližini centrale, sredi džungle v jugovzhodnem delu Etiopije.

t. g.

Litostroj bi moral čimbolj pospeševati znanstvene raziskave

Razgovor z inž. Vladom Jordanom ob njegovi promociji za doktorja tehniških znanosti

Konec decembra je na Mašinski fakulteti univerze v Beogradu zagovarjal in z uspehom obrnil doktorsko disertacijo iz tehniških znanosti vodja razvojnega oddelka v naši tovarni Vlado Jordan, dipl. inženir. Njega pač ni treba posebej predstavljati. Za osvežitev spomina naj navedem le, da se je rodil 2. januarja 1913 v Ihanu in da je član našega kolektiva že od 1. 10. 1946.

Beseda doktor je latinskega izvora in pomeni po naše »učen človek«, »učenjak«. V rimskih časih je bil »doctor armorum« nekakšen vojni instruktor. L. 1140 je univerza v Bologni podelila prvi znanstveni naslov doktorja, za njo pa še Sorbona v Parizu.

Pri nas se doseže doktorat na podlagi predloženega samostojnega znanstvenega dela, in je torej znanstvena stopnja. Za ilustracijo naj navedemo, da je od l. 1945 do 1964 diplomiralo na slovenskih tehniških fakultetah 4585 inženirjev (na strojni 1111), da pa je istočasno doseglo čast doktorja tehniških znanosti le 97 ljudi. Med njimi je naš doktor inženir Vlado Jordan morda edini, ki dela v proizvodnji, ostali so na znanstvenih zavodih in institutih.

Vsi, ki ga poznamo in spoštujemo, mu za doseženo znanstveno čast priskrbo čestitamo in želimo, da bi svoje sposobnosti še dolgo posvečal razvoju našega podjetja!

Uporabili smo to priložnost za kratek pogovor z novim doktorjem.

Naslov vaše disertacije?

Določanje hidravličnega udara pri izklopu črpalke brez blažilca udara.

Za kaj gre?

Hidravlični udar se pojavlja kot nepričakovan pritisk, če se črpalke nenadoma ustavi. Zaradi teh pritiskov lahko poči cevovod in nastane velika gospodarska škoda.

Te stvari so bile doslej precej neraziskane, oziroma vsaj končnih, veljavnih rezultatov ni bilo. Glavno besedo so pri teh raz-

dve leti pa je trajala izdelava same disertacije, vse seveda le v prostem času.

Vi ste sedaj inženir in doktor tehničnih znanosti, tehnik in znanstvenik. Tehnika je izrazito uporabna disciplina, ki nam pomaga lažje, hitreje in ceneje proizvajati, znanost pa je iskanje resnice, novih spoznanj. Ali je znanstvenik sploh potreben tovarni?

Za temeljne panoge znanosti, kot so na primer matematične

Kaj menite o starem Rousseaujevem mišljenju, da je človek tem manj srečen, čim bolj napreduje civilizacija?

Zivljenje postaja vedno bolj udobno, hkrati pa postajamo preveč navezani na vsakdanje potrebe, ni več pravega idealizma. Tesnejši stiki z naravo pospešujejo sposobnosti za umsko delo, izleti v naravo neverjetno osvežujejo.

In pravijo, naj tehnika premaga naravo?

Ne smemo delati proti naravi, ampak z njo. V bistvu so vsi civilizacijski dosežki le izkorišček zakonov narave. Naravo moramo spoštovati, ne pa jo posiljevati.

Česa ima današnji človek premalo?

Manjka mu dolgoletnejše perspektive, ne ve, kakšne sode današnjega dela lahko pričakuje čez nekaj let.

Česa ima preveč?

Administracije, birokracije, govorjenja, fraz, sej.

Kaj manjka naši tovarni?

Tisto, za kar ni sama kriva: dolgoleten perspektivni plan, modernizacija proizvodnih sredstev, raziskovalni kader, dokumentacijski center.

Česa ima preveč?

Administrativnega kadra, sej, sestankov.

Kaj želite sebi v letu 1966?

Nimam posebnih želja. Rad bi se še dolgo ukvarjal z raziskovalnim delom v zvezi s prakso.

In kaj želite tovarni?

Več tistega, česar ima premalo, in manj tistega, česar ima preveč.

M. H.

Zanima vas...

PRIŠLI

Aleksandra Kožuh, Nikolaj Mođić, Alenka Djukić, Jože Urnkar, Maksimiljan Korelc, Stanko Hlebec, Janez Fortuna, Franc Kremžar, Matija Avbelj, Ivan Škufca, Jožefa Brajovič.

ODŠLI

Hedvika Rendarič, Pavla Brenčič, Robert Mlinar, Franc Verdev, Mihovil Živčič, Ivan Kenik, Jože Inikar, Anton Gorenc, Milan Štrus, Stanislav Slana, Jožef Trnovšek, Veseljko Markovič, Ludvik Hlebec, Anton Beber, Anton Krajačič, Jožef Jazbec, Zlatko Tomašević, Vid Daljevič, Leopold Mandriera, Peter Huč, Florjan Štrumbelj, Viljem Meglič, Jožica Košir, Miroslav Tratar, Viljem Lukner, Franc Turk, Danilo Šircelj, Branislav Rantovič, Janez Rižnar, Jelena Sklepič.

OBISKALI SO NAS

★ 20. 12. 1965 nas je obiskal publicist URTNATAN iz Ulan Batora, Mongolija. Zanimal se je za organizacijo delavskega samoupravljanja pri nas.

★ Istega dne, 20. 12. nas je obiskal tudi Avtonom NEPOM-JASČIJ, šef dopisništva ATIN iz Leningrada v SSSR. Zanimali so ga podobni problemi kot mongolskega publicista.

★ 22. 12. je prišel k nam Theodor ROSS, balkanski dopisnik časopisa »Frankfurter allgemeine Zeitung«. Zanimal se je predvsem za naš tovarniški časopis.

Ob smrti premiera Lala Bahadura Šastrija smo poslali indijski ambasadi v Beogradu naslednjo sožalno brzojavko:

Globoko pretreseni ob nenadni smrti predsednika Lala Bahadura Šastrija vam izrekamo iskreno sožalje. TZ Litostroj

Z A H V A L A

Iskreno se zahvaljujem sindikalni podružnici, upravnemu odboru, obratni ambulanti in vsem ostalim organizacijam, kakor tudi tov. Robežnikovi, ki so mi pomagali v kritičnem stanju, in za darila, ki sem jih prejela po bolniškem dopustu in ob vstopu v pokoj.

Se enkrat se iskreno zahvaljujem za vse, kar ste storili zame in vam želim srečno in zadovoljno novo leto ter veliko uspehov.

Hedvika Renderič

Gospodarjenje s stanovanjskimi hišami

Za našo delovno skupnost je sleherna sprememba v politiki stanovanjske graditve in vsak ukrep s področja gospodarjenja in upravljanja stanovanjskih hiš oziroma stanovanj zmeraj utemeljen razlog za analize in odločitve.

To je naravno, če upoštevamo, da smo velika delovna organizacija v izrazitem mestnem okolju z vsemi prednostmi in nevšečnostmi obeh faktorjev, ki terjajo premišljeno opredelitev za zadovoljivo reševanje stanovanjskega problema ob kar se da ugodnih pogojih.

Zato smo morali tudi tokrat — na začetku novega načina gospodarskega poslovanja s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini — določiti lastno stališče do zadevne reforme.

Tako je naš delavski svet na seji dne 29. decembra, sprejel povsem utemeljen sklep, da ustanovi posebno stanovanjsko enoto v okvirih podjetja in ji poveri gospodarjenje s stanovanjskimi hišami in stanovanji, zgrajenimi za potrebe naše delovne skupnosti.

Pred nami so bile razne možnosti po zakonu. Najenostavnejše bi bilo, da pustimo zadevo vnevar in dopustimo prehod hiš na stanovanjsko podjetje, kot ga je ustanovila občina. Najbolj zahtevna pa bi bila ustanovitev posebnega podjetja, pri katerem bi si zagotovili določene pravice ustanovitelja.

Med vsemi inacicami po zakonu je bilo po oceni upravnega odbora in delavskega sveta najprimernejše, da smo se odločili za ustanovitev posebne stanovanjske enote.

Ta enota je že začela poslovati s 1. januarjem kot enota z določeno poslovno samostojnostjo po zadevnih določilih statuta podjetja in po posebnem splošnem aktu, ki ga bo delavski svet še predpisal.

V roku šestih mesecev pa naj bi se spremenila v posebno storitveno enoto po zakonu o podjetjih z lastnimi organi upravljanja. Za to potrebujemo seveda posebno pogodbo med podjetjem in enoto in nato še splošne akte, kot jih sprejmejo organi enote v soglasju z delavskim svetom podjetja.

Vendar si je delavski svet pridržal pravico, da v roku teh še-

stih mesecev odloči, ali naj se gospodarjenje s hišami prenese na občinsko stanovanjsko podjetje s posebno pogodbo v zavarovanje utemeljenih koristi naše delovne skupnosti in samih uporabnikov stanovanjskih enot.

Poglavitna prednost odločitve je, da si je naša delovna skupnost ohranila neposreden vpliv na lastni stanovanjski sklad. Članom delovne skupnosti, ki stanujejo v teh hišah, pa je zagotovljena neomejena pravica odločanja neposredno ali po organu, ki ga sami izvolijo, o zadevah tekočega vzdrževanja, a po svojih predstavnikih v organih stanovanjske enote tudi v stvarih investicijskega vzdrževanja oziroma sploh o zadevah gospodarjenja s stanovanjskimi hišami, poverjenimi tej enoti.

To pomeni, da se prav nič ne zmanjša vpliv stanovalcev, četudi je hiša po zakonu izgubila lastnost pravne osebe in je funkcija hišnega sveta ali zbora stanovalcev delno omejena. Nasprotno, njihov vpliv se celo okrepi skozi soodločanje v zadevah posebnega družbenega pomena oziroma z vidika sodelovanja v gospodarskem poslovanju nasploh.

Ta vpliv je seveda najmočnejši sedaj, ko je gospodarjenje s hišami poverjeno enoti kot delu matičnega podjetja.

Vendar je z ustanovitvijo take enote vnaprej zagotovljen podoben vpliv tudi za primer poznejšega prenosa na stanovanjsko podjetje, ki ga je ustanovila ob-

čina, ker se odslej takšen prenos lahko opravi le načrtno in na podlagi pogodbe, a ne kar po sili zakona.

Za tiste uporabnike naših stanovanjskih enot, ki niso več člani te delovne skupnosti, se z ustanovitvijo stanovanjske enote ne oslabi njihov položaj, kot bi ga imeli, če bi vse skupaj prenesli na občinsko stanovanjsko podjetje. Stanovanjska enota bo pač stopala v razmerja z njimi na podoben način, kakor bi to moralo storiti stanovanjsko podjetje in bodo tudi zanje veljale splošne pravice stanovalcev. Posredno bo omejen zanje le tisti del vpliva, ki ga ima delovna skupnost našega podjetja in pri katerem so soudeleženi tudi uporabniki stanovanj, ki so hkrati člani te delovne skupnosti.

Od stanovanjske enote si tudi obetamo, da bodo režijski izdatki nižji, tako da bo ostalo več sredstev za investicijsko vzdrževanje. Od te organizacijske oblike pričakujemo nadalje, da bomo bolj neposredno vplivali na sredstva iz naslova amortizacije kot na vir financiranja nadomestitve sedanjih zaslih rešitev in postopne modernizacije ali zvečanja zmogljivosti naše stanovanjskega sklada.

Delavski svet je nadalje predvidel možnost prenosa na enoto določenega dela nalog, ki so jih doslej imele stanovanjske zadruge. To je seveda mišljeno le perspektivno oziroma v mejah odločitev samih zadrug.

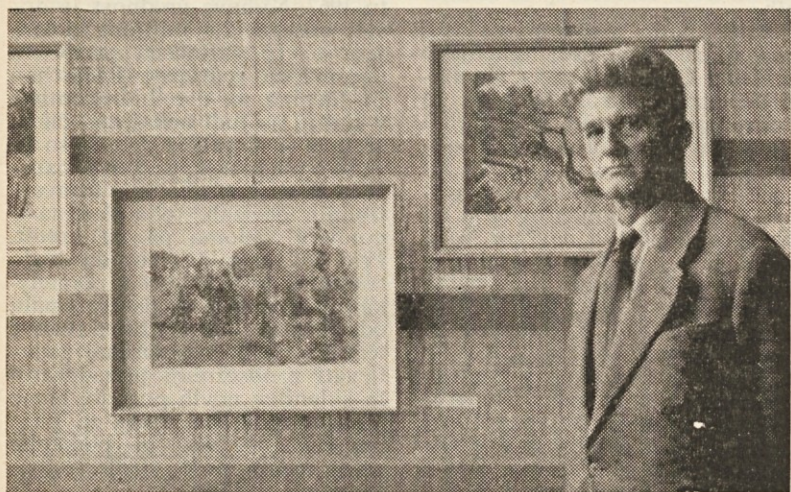
Se pravi, da smo se lotili novih oblik kar najbolj temeljito in preudarno. Zato lahko pričakujemo, da bo naša delovna skupnost uspešno uresničila sedanjo stanovanjsko reformo in ohranila dosedanje pobudo, s katero se je po našem mnenju najbolj približala smislu same reforme.

Moramo pa vedeti, da z ustanovitvijo lastne stanovanjske enote ni prenehala dolžnost odmere in plačevanja ekonomske stanarine oziroma da zaradi tega niso spremenjeni pogoji za subvencioniranje v prehodni dobi. Poglavitno je le, da bomo sami gospodarili z zadevnimi sredstvi, medtem ko bomo morali pri zbiranju teh sredstev poslovati skladno z zakonom in s predpisi na podlagi zakona.

Ekonomska utemeljenost posebne stanovanjske enote je podana v dejstvu, da se gospodarjenje v okvirih te delovne skupnosti nanaša na 585 družinskih stanovanj in 91 individualnih sob, pri čemer štejemo 107 stanovanj oziroma 37 sob le za zasilne rešitve kot poseben problem stanovanjske stiske članov naše delovne skupnosti. Tu seveda ne štejemo stanovanj ali sob oziroma vrstnih hišic, ki smo jih pomagali graditi v okvirih nekdanjih stavbnih in sedanjih stanovanjskih zadrug.

Potemtakem je naš stanovanjski fond kar velik, čeprav ne zadovoljuje mnogo večjih potreb. Zato je v redu, da smo se odločili za ustanovitev posebne stanovanjske enote in da hčemo z njo varovati utemeljene koristi, katerih nihče ne more zanikati.

-ic

Dr. ing. Vlado Jordan ob razstavi svojih slik v Litostroju ob petnajstletnici Litostroja

iskavah imeli Francozi, Rusi in Američani. Zlasti zadnji so vlagali zelo velika sredstva, da bi prišli do uporabnih rezultatov. Rusi so sicer ugotovili vzroke, niso pa mogli vnaprej izračunati velikosti udarnega pritiska. Tudi Američani ne. To pa je meni uspelo. Prekontroliral sem ruska praktična merjenja in potem s svojimi računi prišel do istih rezultatov kot Rusi s preizkusi. Vendar se ruski računi ne ujemajo s preizkusi.

In kakšen pomen naj bi to imelo za Litostroj?

Naše podjetje izdeluje tudi črpalke in mora svojim kupcem povedati, kakšen bo udar. Če torej lahko že vnaprej vemo, kakšen pritisk bo, lahko predvidimo zadostno močne cevi, da ne bodo počile. Zdi se mi, da je to pomemben prispevek k dvigu tehničnega nivoja naše proizvodnje in našega ugleda.

So računi edina rešitev?

Te skrbi se dajo res odpraviti z blažilcem, toda to veliko stane. Gre za smotrno primerjavo gospodarnosti med stroški, ki jih zahtevajo močnejše cevi, in izdatki za blažilec. To je sedaj mogoče, ker lahko z izračuni ugotovimo gospodarsko prednost ene ali druge variante.

Kako dolgo so trajale priprave, kako dolgo izdelava disertacije?

Priprave so tekale dejansko vseh zadnjih 10 let, odkar smo začeli izdelovati večje črpalke,

raziskave, teoretična fizika, morda res ne. Za to so univerze in instituti. Pač pa je izrazito potreben pri vseh tistih nerešenih vprašanjih, ki se tičejo proizvodov tovarne, pri čemer je seveda zaželeno tudi sodelovanje strokovnjakov z univerze.

Mislite sedaj zapustiti tovarno in iti na univerzo?

Ne. Zelo me veseli raziskave v neposredni zvezi s prakso in potrebami tovarne, zato tovarne ne mislim zapustiti.

Kaj pa, če vas univerza povabi?

Samo če me bo tovarna pustila lačnega.

Kakšen je pomen vaše razprave?

Litostroj bi moral čim bolj pospeševati razvoj znanstvenih raziskav. Kdor ne napreduje, nazaduje. To pravilo ne velja samo za vsakega človeka, ampak tudi za podjetja. In končno: kako naj se enakopravno vključujemo v predvideno mednarodno delitev dela, če ne bomo prispevali nekaj svojega, lastnega? Svet išče nove, boljše rešitve. Kaj pomagajo strožnice in borverki, če nismo sposobni ustvariti nekaj novega, kar bo zanimivo tudi za druge dele sveta?

Zakaj ste doktorirali v Beogradu, ne v Ljubljani?

Tam sem študiral in tamkajšnji profesorji so me prišli nagrajevati, naj bi obdelal to temo.

Kako izvajamo statut?

Pomanjkljivosti v delu samoupravnih organov

Iz poročila komisije za ugotovitev realizacije statuta po zadolžitvi izvršnega odbora sindikalne organizacije

Poročali smo že, da je komisija za ugotovitev realizacije statuta v našem podjetju po zadolžitvi IO sindikalne organizacije v času od 1. septembra do 26. novembra opravila temeljito analizo o tem, koliko je statut naše delovne skupnosti realiziran in koliko se po njem ravnamo. V ta namen je v svoje delo zajela razna področja naše dejavnosti in pregledala vse ustrezne akte posameznih organov, stalnih komisij in strokovnih posvetov. Tu navajamo njene ugotovitve glede pomanjkljivosti v delu samoupravnih organov in v proizvodnji.

Zapisniki DS PE/S

So tudi primeri, ko sklepi niso posebej povzeti in je treba iz zapisnika razbrati, kaj je bilo sklenjeno.

Zato je tudi malo primerov, ko se na sejah poroča o izvršitvi sklepov oziroma o razlogih za njihovo neizpolnjevanje in podobno. Skorajda dosledno manjka analiza o tem, kako so bile pripombe in predlagane spremembe ali dopolnitve pri obravnavi splošnih aktov upošteevane.

Ob prebiranju zapisnikov ni mogoče dobiti točne predstave o resničnem upravljanju delovnih ljudi in o njihovi obveščenosti kot upravljalcev. Verjame se sicer, da ni tako, vendar je značilno, da se o pomembnih splošnih odločitvah govori samo v fazi obravnave, medtem ko so redki primeri, da je bil svet enote seznanjen z vsebino končne odločitve, čeprav je sodeloval v obravnavi. Za to okoliščino je verjetno podano opravičilo v tem, da je svetu enote dostopen le sklep na širši ravni odločanja, medtem ko ne prejme analize pripomb in predlogov, kot je bila podana na seji organa upravljanja, ki je odločil o stvari. Ako pa primerjamo zapisnike svetov enot z zapisniki UO in DSP, vidimo celo, da so nekateri predlogi svetov enot sploh prezrti oziroma da so zadevna poročila o poteku obravnave splošnih aktov pomanjkljiva. Vse je preveč odvisno od vestnosti poročanja in svet enote sploh ne more imeti vtisa, da je njegovo stališče pomembno ali vsaj potrebno in koristno za dosledno konfrontacijo stališč. V tem je prav gotovo nekaj, kar krni samoupravljanje in ne daje članom svetov enot močnejše spodbude v njihovi vlogi upravljalcev. V tej delovni organizaciji je kaj takega toliko bolj nevarno, ker je resnično neposredno upravljanje delovne skupnosti močno omejeno s predstavniškim načinom upravljanja in s prenosom pooblastil skozi številne organe upravljanja. Če pa sama organizacija poslovanja ne dopušča razvitejšega načina neposrednega odločanja delovne skupnosti, potem je potrebno mnogo bolj dosledno upoštevanje vloge svetov enot. S tem je kršen tudi statut, ki terja medsebojno obveščanje med organi upravlja-

ustavnih in zakonitih načel in prinaša deformacijo samega statuta ter mora pripeljati tudi do nedoslednega izvajanja splošnih aktov nasploh. Zaradi tega niso redki primeri, ko se o podobni ali celo isti stvari različno odloča, kot da bi se splošni akti sproti delali in prilagajali. V bistvu se s tem pači samoupravljanje v nekakšno skupinsko samovoljo in se ustvarjajo bolj ali manj izraziti pogoji za birokratizem strokovnega aparata ali celo na ravni samega samoupravljanja. Iz zapisnikov se nadalje vidi, da je marsikdaj močno poudarjena navezanost svetov enot na predloge in mnenja strokovnega aparata. Tako se da sklepati iz skromne obravnave na seji in iz okoliščine, da so sveti enot povsem prezrli možnost določanja poročevalcev iz svoje srede in da so njihove seje pre-

obremenjene z operativnimi točkami dnevnega reda, medtem ko skorajda ni bilo seje za načelno obravnavo poslovne politike nasploh in za analizo rezultatov poslovanja z vidika uspehov in neuspehov kot podlage za nadaljnji razvoj. Umevno je, da je treba seje dobro pripraviti in da je prav gotovo pravilno, če so svetom predloženi pripravljene referati s predlogi za njihovo odločitev. Vendar ne moremo reči, da je šlo vselej za dobro pripravljena in pregledno sestavljena poročila. V tem pogledu ni najti zadovoljivih podlog niti v arhivih svetov enot. To pa pomeni, da se marsikdaj strokovni aparat oglašja šele na seji ali neposredno pred sejo in terja nujnost odločitve, čeprav predlagane nujnosti ne utemelji. S takšno prakso je nedvomno kršen statut, ki terja

pripravo seje in izključuje neodložljivosti, ki so v resnici v nasprotju z naravo rednih sej, z javnostjo dela in z obveščenostjo delovne skupnosti. Statut je v tem pogledu dokaj natančen in bi po njem ne smelo biti takšnih in podobnih pojavov, a je videti, da praksa ne gre vselej po tej poti. Zapisniki svetov enot imajo še eno bistveno pomanjkljivost, ki je povečini oblikovna, a lahko postane tudi vsebinska. To se nanaša na delo komisij, ki so včasih obravnavane v zapisnikih svetov enot kot odločujoči organi, tako da svet jemlje na znanje njihove odločitve, medtem ko bi jih moral obravnavati kot mnenja ali predloge, o katerih sam odloča. Nekaterim komisijam gre sicer pravica odločanja na podlagi pooblastil po zakonu ali statutu oziroma drugem splošnem aktu, vendar dolžnosti poročanja svetu enote o delu komisije oziroma potrjevanja sklepov nekaterih komisij ni moč spremeniti le v formalnost. Pri tem namreč ne gre za nepomembno poročanje in za formalizem potrjevanja, temveč se mora svet enote vselej zavedati lastne statutarne pravice, da obravnava poročila ali sklepe in jih s svojo odločitvijo zavrne, dopolni, spremeni ali potrdi.

Zasledili smo tudi več primerov neposredne obravnave na

seji sveta brez poprejšnje priprave s strani zadevne komisije. Včasih je to utemeljeno, vendar ni videti, da bi bila utemeljenost skrajšanega postopka posebej obrazložena. Zgodilo se je celo, da je svet uporabil takšen način v posamičnih zadevah, ko je z zakonom ali s splošnim aktom zahtevana obravnavna v komisiji, in to še tedaj, ko je prejšnji zakon terjal postavitev komisije (s področja delovnih razmerij, varstva pri delu, izobraževanja in podobno). Tedaj so bila kršena pravila postopka, ki jih terjajo načela pravnega varstva in jih je bilo treba spoštovati.

Danes, ko imamo nove in z ustavo uskladene zakone, se pristojnosti ne postavljajo tako strogo. Vendar to velja za delovno skupnost in njene zbore, ne pa za same organe, ki jih je ona določila.

Sedaj so pravice slehernega organa upravljanja prenesene in nikakor ni mogoče šteti za dosledno uresničevanje samoupravljanja delovnih ljudi v delovni organizaciji, če se te prenesene pravice niso mimo statuta koncentrirale pri organu, kateremu je delovna skupnost s splošnim aktom naložila določena opravila takega postopka, s katerimi se varujeta pravilnost in objektivnost pravnega varstva znotraj podjetja.

Vse sile za izboljšanje naše proizvodnje

(Iz poročila posebne komisije o izvajanju statuta podjetja pri izvršnem svetu sindikalne organizacije.)

Organizacija dela

Posebna pozornost je bila posvečena organizaciji dela v enotah (PE/S). Po našem mnenju bi bilo treba te stvari urediti tako, da bi se v delovni praksi uresničevala sodobna tehnologija dela, tipizacija in standardizacija, kakor je poudarjeno v statutu in je nujno z vidika intenzivnejšega gospodarjenja ozir. uspešnejšega izpolnjevanja delovnih nalog. Analiza je pokazala, da ni čutiti odgovornosti posameznikov na vodilnih delovnih mestih oziroma na vodstvenih in strokovnih delovnih mestih zaradi slabosti organizacije, tako da ni predlogov za njihovo odpravo in za uresničitev sodobnejše delitve dela, čeprav se od časa do časa manifestira izrazito nezadovoljstvo zaradi obstoječega stanja. Občutiti je nadalje, da se proizvajalci preozko omejujejo na svoje delovne naloge in da jim primanjkuje družbenopolitičnega izobraževanja, kot je vsakomur potrebno, da bo znal odločno terjati oziroma predlagati in uvažati boljše organizacijo proizvodnje. Za povzročeni izmeček ali povzročeno škodo se pogostokrat ne postavlja vprašanje odgovornosti oziroma se ne zahteva zadevno povračilo, temveč se gre malodušno mimo povzročene gospodarske škode. Določeni primeri nezadovoljivih poslovnih rezultatov kažejo, da predkalkulativne cene niso natančno izdelane oziroma da so včasih prodajne cene nekonkurenčne, kar se odraža v primanjlovanju naročil za enote in v nesorazmerni zasedbi kapacitet. Analizirani viri dokazujejo, da so te in podobne stvari premalo obravnavane. Značilno je, da skorajda ni bilo javne obravnave o proizvodnji in njenem izboljšanju v prostem času, čeprav gre za življenjska vprašanja delovne skupnosti, katerih ni mogoče zadovoljivo reševati v skromno odmerjenem času za operativne seje. Po našem mnenju bi bilo treba posvetiti mnogo več pozornosti poslovnemu sodelovanju oziroma kooperaciji in ureditvi pomembnih razmerij med vsemi partnerji z vidika točno definiranih obveznosti, doslednega izpolnjevanja po količini, kakovosti in dogovorjenem času, pogodbenih

kazni in drugih posledic za neizpolnitev obveznosti ali za siceršnje nediscipliniranost kooperantov in podobno. Sem spada tudi vprašanje udeležbe pri deviznih sredstvih iz izvoza, vendar ob pogoju, da je kooperant soodgovoren za izvozni posel in za uporabo deviz, katerih je deležen iz takih razmerij, prvenstveno za izpolnitev svojih obveznosti in vzpostavljenega poslovnega sodelovanja. Obstoječa izkoriščenost strojev ne kaže zvišanja produktivnosti dela in prav tako ne enakomerne zasedenosti strojnih kapacitet. Bodoča investicijska politika mora biti mnogo bolj zasnovana na modernizaciji tistih oddelkov, ki že delajo v treh izmenjavah in kjer so kapacitete polno zasedene ali celo prezasedene. Poslovno poročilo k zaključnemu računu naj bo vselej verna in točna analiza poslovanja, pri čemer je treba analizirati tudi rezultate celotne režije, da se točno vidijo zadevni uspehi oziroma neuspehi in podobno.

Statut je treba uveljavljati tudi skozi vse druge samoupravne akte in vztrajati na določilu, da samoupravni akt, ki ni v skladu s statutom, ne more veljati. Vsak samoupravni akt pa mora biti sestavljen tako, da je za vsakogar razumljiv in da se lahko uporablja, ker se samo tako izogne aktom, sprejetim in uveljavljenim zgolj zaradi formalnosti. Glede notranje organizacije analiza ni pokazala bistvene razlike v primerjavi s statutom. Vendar se pri enotah in njihovih organih upravljanja pojavljajo težnje, da se organizacijska shema spremeni zaradi reševanja nekaterih osebnih primerov in ne zaradi boljše organizacije dela.

Vendar je treba spremembo dobro pretehtati in šele nato ukrepati. Strukturne pomanjkljivosti se kažejo zlasti skozi sistemizacijo delovnih mest. Ta je namreč izrazito organizacijska, ker je zasnovana na obstoječi organizacijski shemi.

Takšen primer imamo npr. pri obratu površinske zaščite v primerjavi z obrati v metalurgiji ali mehanski obdelavi, ko so delovne naloge po pomenu in obsegu bistveno drugačne.

Notranja dela

Ugotovljeno je, da so vsa dela na produktivnih delovnih mestih,

kjer je to izvedljivo, normirana. Normativ postavljajo določene strokovne službe. Zadevni postopki po statutu se delno izvajajo, kolikor gre za tehnične norme, medtem ko je težava pri izkustvenih normah. Pogrešamo pa sodobnejši splošni akt o normiranju del, čeprav gre za pomembno vprašanje delitve po delu in je znano, da so v pripravi osnutki, o katerih bi se po našem mnenju lahko že razpravljalo tudi v okvirih organov samoupravljanja. Najmanj je bilo doslej storjeno na področju programiranja režijskih del in meril za ugotavljanje zadevnih uspehov kot podlage za delitev. Nekaj o tem je sicer v pravilniku o delitvi čistega dohodka oziroma v pravilniku o nagrajevanju vodstvenih in režijskih kadrov, vendar še vedno ni moč govoriti o doslednem vrednotenju delovnega prispevka oziroma o delitvi po delu, ker je to le dopolnilno nagrajevanje, v katerem ima časovna obračunska postavka pretežno vlogo.

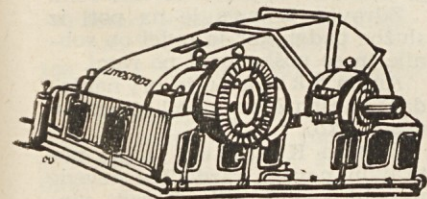
Kvaliteta dela

Za kvaliteto dela in kontrolo kvalitete je opaziti, da se kakovost ugotavlja skoraj izključno na produktivnih delovnih mestih, kjer so zadevne naloge poverjene posebnim kontrolni službi. Na teh delovnih mestih se slaba kakovost oziroma izmečki tudi sankcionirajo. Zoper te sankcije se pogostokrat pojavljajo pomisleki, češ da gre za denarne kazni, ki jih sedanji temeljni zakon o delovnih razmerij ne pozna. Vendar po našem mnenju to niso ukrepi zaradi kršitve delovne dolžnosti, temveč gre za obremenitev iz naslova odškodnine ali celo za pogodbene kazni, dogovorjene med člani delovne skupnosti za kakovostno in pravočasno izpolnitev delovnih nalog, torej za tako imenovane penale, ki niso v nasprotju z ustavo ali zakonom. Treba je le, da so določene s splošnim aktom, v katerem je nedvomno izražena volja delovne skupnosti. Kvaliteta dela se delno ugotavlja tudi na drugih delovnih mestih (pri tehnični dokumentaciji, vodstvenih funkcijah in delu režije), vendar ni zadevne penalizacije ali vsaj še ni učinkovitih meril za zadevni postopek. Glede na izdelovanje tehnične dokumentacije naj še posebej pri-

pomnimo, da je mnogo bolj interesantna za delovno organizacijo odškodninska odgovornost po ugotovitvah, ko je investicijski objekt že izročen naročniku. Vse drugo so le odštevne postavke od akontacije oziroma samo delna odškodnina za negativne primere po letnem obračunu osebnega dohodka, kar po našem mnenju ni dovolj v primerjavi s pomembnostjo tehnične dokumentacije, za katero naj bi bil avtor vselej odgovoren do popolne izvedbe in še v garancijskem obdobju.

Planiranje proizvodnje

Precej nepravilnosti je bilo ugotovljenih v zvezi z določili statuta o planiranju proizvodnje. Statut je postavil zelo jasna določila, a se v praksi še ne izvajajo. Analiza je pokazala, da je najmanj doslednosti v določanju podmen za plane in v obrazilnih nalogah za planske naloge. V mislih imamo ugotavljanje razpoložljivih kapacitet (talna transportna sredstva), koordinacijo med planom surovin in ulitkov (PE HS glede ulitkov iz barvnih kovin), nepravilno planiranje lastne cene za določena področja, ko se je ugotovilo, da predvidena lastna cena ne pokriva kosmatih osebnih dohodkov za zadevna izdelovalna delovna mesta (orodjarna, pleskarji, nakladalci, žerjavovodje). Posebno poglavje z vidika planiranja je kooperacija. Kaže, da si zadevne planske naloge ne zavarujemo s popolnimi pogodbami oziroma da vnaprej računamo s poslovnim sodelovanjem, za katerega še ni točno dogovorjenega kritja z vsemi nasledki za primer neizpolnitve prevzetih obveznosti in podobno. Pri planiranju popravil strojev se predvidijo tudi potrebna sredstva. V resnici pa se popravila ne opravijo po planu, medtem ko se sredstva obračunajo in porabijo. Zato je čutiti v delovnih enotah utemeljeno težnjo, da bi se neizpolnjena generalna pravila planiranja. To je umljivo, ker zakasnitev popravil povzroči, da delovna enota ne more uporabiti zadevnih strojnih kapacitet v času, ko jih potrebuje za izpolnitev planiranih nalog. Vsekakor bo treba pri izdelavi proizvodnega plana upoštevati tudi zmanjšanje zmogljivosti zaradi generalnih popravil, kar pa se doslej ni vselej upoštevalo.

nja, dosledno konfrontacijo stališč in številne druge oblike demokracije upravljanja. Tako se vloga upravljalcev po enotah omejuje zgolj na obravnavo v pripravi splošnih aktov, medtem ko skoraj docela izostane pomembna naloga svetov enot pri uresničevanju splošnih aktov in oblikovanju celotne politike, ki naj bi jo ti akti zagotovili. Nadalje je enotnost delovne skupnosti, ki jo statut poudarja, spremenjena v razne kategorije pomembnejših in manj pomembnih upravljalcev, kar nima nič skupnega z neposrednim upravljanjem, temveč se lahko spremeni v neutemeljene privilegije enih na račun drugih. Po našem mnenju je to odklon od

varnost(ne) varnost-varnost

Izgube zaradi poškodb in obolenj

V novembrski številki našega časopisa smo obravnavali izgube zaradi poškodb pri delu. Sedaj pa lahko postrežemo še s podatki o izgubljenih delovnih dnevih zaradi obolenj in poškodb v 11 mesecih preteklega leta. Podatkov za vse leto še nimamo; znani bodo šele proti koncu januarja. Vsi podatki se zato nanašajo samo na 11 mesecev, vendar bo rezultat približno enak ali le malenkostno spremenjen, ko bodo zbrani vsi podatki. Spremembe bodo predvsem v absolutnih vrednostih, vtem ko bodo odstotki ostali povprečno nespremenjeni. Podatki ne zajemajo ICL, niti DÜR Lito-stroja.

Povprečno število zaposlenih je bilo 3.730. Opravljenih bi moralo biti 1.029.936 dni, vendar je zaradi obolenj in poškodb od-

padlo 57.122 delovnih dni ali 5,55 odstotka. Normativ 4%, ki ga priznava socialno zavarovanje, je bil prekoračen. Posamezni obrati so imeli sledeče izgube:

MO	17.776 del. dni ali 31,1 %	izgube celotne tovarne
PK	3.808 del. dni ali 6,7 %	izgube celotne tovarne
HS	6.585 del. dni ali 11,6 %	izgube celotne tovarne
SN	4.974 del. dni ali 8,7 %	izgube celotne tovarne
DT	3.900 del. dni ali 6,8 %	izgube celotne tovarne
OO	9.588 del. dni ali 16,8 %	izgube celotne tovarne
ostali	10.491 del. dni ali 18,4 %	izgube celotne tovarne

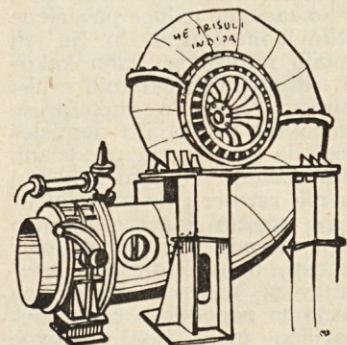
Številke nam kažejo, da so izgubili največ del. dni metalurški obrati, nato oskrbovalni obrati, ki jim sledijo »ostali« s 14,0 odstotka (poleg 4,4% na račun porodniških dopustov, kar da skupno 18,4%), tem pa HS z 11,6%, SN s 6,8% in PK s 6,7

Metallurškim obratom sledi PK, kjer so izgubili 3.808 dni ali 6,65 odstotka svojih delovnih dni. Tudi pri njih je zaradi poškodb izgubljenih največ del. dni: 1386 dni ali 36,4% vseh izgubljenih dni. Zaradi poškodb na delu je bilo izgubljenih 735 dni (19,3%), zaradi poškodb izven dela pa 651 dni (17,1%). Na drugem mestu so obolenja dihal s 611 dnevi ali 16,1%, nato pa obolenja prebavil s 343 dnevi ali 9,0%. Na vsakega zaposlenega v PK pride 18,6 izgubljenih del. dni.

Sledi HS s 6.585 dnevi ali 5,81 odstotka vseh njihovih delovnih dni. Na vsakega zaposlenega pride 16,1 dneva. Tudi tu so na prvem mestu poškodbe. Zaradi njih je bilo izgubljenih 2.122 dni ali 32,2% vseh izgubljenih del. dni v HS. Poškodbe na delu so povzročile izgubo 1.177 dni (17,9 odstotka), poškodbe izven dela pa 945 dni (14,3%). Slede obolenja dihal s 1.281 dnevi (19,5%) in obolenja mišic, kosti in sklepov s 716 dnevi (10,8%).

OO so zasedli IV. mesto z 9.588 dnevi ali 5,72% vseh njihovih delovnih dni. Tudi tu so na prvem mestu poškodbe s 3.106 dnevi ali 32,45%. Zaradi poškodb na delu so izgubili 1.703 dni (17,8%), poškodbe izven dela pa so povzročile izpad 1.403 dni ali 14,65 odstotka izgubljenih del. dni. Na drugem mestu so obolenja dihal s 1.696 dnevi (17,7%), nato obolenja kosti, mišic in sklepov s 1.490 dnevi ali 15,6% in še obolenja prebavil s 1.003 dnevi (10,5 odstotka). Na vsakega zaposlenega pride 15,7 izgubljenih dni.

Za njimi je SN s 4.974 dnevi ali 4,77% vseh njihovih del. dni. Zaradi poškodb so izgubili 1.783 dni ali 35,25%, kar nam kaže,

da gre pri njih več kot tretjina izgubljenih del. dni na račun poškodb. Zaradi poškodb pri delu so izgubili 1.086 dni (21,8%), poškodbe izven dela pa so povzročile izgubo 697 dni ali 13,45 odstotka. Tudi tu so na drugem mestu obolenja dihal s 857 dnevi (17,3%), nato pa obolenja kosti, mišic in sklepov s 633 dnevi (12,75%). Na vsakega zaposlenega pride 13,2 izgubljenih dni.

DT zaseda predzadnje mesto s 3.900 dnevi (4,36%). Zaradi poškodb so izgubili 1.269 dni ali

32,6% vseh njihovih izgubljenih del. dni. Poškodbe pri delu so povzročile izgubo 801 dan (20,6 odstotka), poškodbe izven dela pa 468 dni (12,0%). Slede obolenja dihal s 681 dnevi ali 17,55% ter obolenja kosti, mišic in sklepov s 453 dnevi (11,7%). Na vsakega zaposlenega pride 12,08 izgubljenih dni.

Najmanj so izgubili del. dni »vsi ostali« (PPB, direkcija, samostojni sektorji), ki so sicer res izgubili 10.491 dni, kar pa znese le 4,02% vseh njihovih del. dni. Največ izgubljenih delovnih dni je zaradi nasečnosti in komplikacij, to je 2.365 dni ali 22,5 odstotka. Slede poškodbe s 1.647 dnevi (15,67%), od tega odpade na poškodbe pri delu 672 dni ali 6,4% in na poškodbe izven dela 975 dni ali 9,27%. Zaradi obolenj na dihalih so izgubili 1.279 dni ali 13,3%. Na vsakega zaposlenega pride 11,24 dneva.

Rešilna čelada

Gornji prikaz nam pove, da so povsod prvi problem poškodbe, nato obolenja dihal, ki jim sledijo obolenja kosti, mišic in sklepov. Omembe vredna so še obolenja prebavil.

Komentar ni potreben. Sedaj v začetku leta se moramo vsi zamisliti ob gornjih številkah in poiskati rešitve, da bi vsaj ne-

koliko zmanjšali število izgubljenih delovnih dni. Ni samo ena pot, ampak jih je več in vse so uporabne in potrebne. Ali jih bomo uporabili ali ne, je odvisno tako od celote kakor od posameznika. Uspeh ne bo samo v večjih prejemkih, ampak tudi v daljšem trajanju življenja.

dr. Edo Tepina

varnost(ne) varnost-varnost

Nesreče pri delu v decembru 1965

MO

Slavku Gradišarju se je odvila gumijasta cev na pnevmatskem kladivu, zrak je dvignil prah in dobil je tujek v desno oko.

Jovo Stanič je v trenutku nezgode stal preblizu elektrokare. Ko je voznik poglaval elektrokaro, je zapeljal poškodovancu z zadnjim kolesom čez nart leve noge.

Anton Kocjančiču je na poti v službo spodrsnilo, ujel se je na levo roko in si jo poškodoval v zapestju.

Stanislav Ceferin je med zamahom roke zadel ob šablono in si poškodoval mezinček desne roke.

Peter Legan je sodeloval pri prevozu modelov, ki so bili naloženi na vozičku, ta pa je bil pritrjen na elektrokaro. Ko je voziček izpeljal s preveliko hitrostjo skozi vrata v skladišče, je poškodovaneč skočil na voziček in zadel ob rob vrat. Modeli, ki so bili naloženi, so se podrli in mu stisnili koleno leve noge.

Krsta Gergiča je pri prepiru sodelavec pahnil nazaj, da je padel s komolcem na vroč napajalnik in si poškodoval komolec.

Stanko Žunter je zapeljal okvirje. En konec verige, ki je visel na kavlju, je zapel na eno stran okvirja, drugega pa je hotel vreči čez kup na drugo stran. V tem trenutku je veriga izpadla iz kavlja, mu padla na teme in ga poškodovala.

Velkoslav Damjanovič je na zadnji stopnici iz garderobe spodrsnilo, tako da je padel in si poškodoval levo nogo v gležnju.

Mihi Zupanu je pri izvlečanju vozička, na katerem je bil komad okoli 2 toni, spodrsnilo, tako da je padel. Noga mu je prišla pod kolo vozička, ki mu jo je težje poškodoval.

Alojzu Blatniku je pri brušenju padel tujek v desno oko.

Anton Selšek je dvignil prevrnen zaboj, v katerem je bil ulitek, ki mu je pritisnil prst leve roke ob steno zaboja.

Franc Hočevar je čistil po končanem varjenju žlindro in dobil tujek v levo oko.

Vitomir Bilič je pri rezanju starega železa odrezal kos pločevine, ki se mu je prevrgla in ga poškodovala v prst leve roke.

PK

Mihael Denžiču se je snelo kladivo, pri tem pa je z ročajem kladiva udaril po levi roki.

Vladu Furlanu je pri preštavitvi zdrsnil 60-kilogramski kos in mu poškodoval prsta leve roke.

Jože Žugelj je hotel obrniti podstavek, težak približno 30 kg. Noga na plošči mu je spodrsnila, zraven tudi podstavek. Podstavek mu je padel na prste desne roke.

Anton Meglen je po varjenju čistil zvar, pri tem pa mu je žareča žlindra padla na ovrtnik in ga opekla po hrbtu.

Mateju Butoroviču je pri čiščenju žlindre, nastale pri varjenju, padel tujek v levo oko.

Augustu Reberniku je pri prekladanju pločevina stisnila prst desne roke.

Jože Rešetič je dobil prah v oči, ker je sodelavcu počila cev s komprimiranim zrakom.

HS

Tomislavu Krstiču je spodrsnilo, ko je obdeloval lopatico črpalke s pnevmatičnim sekačem in si ob ostrem robu poškodoval kazalec leve roke.

Ivan Belič se je pred 2 leti urezal z ostružkom v desno nogo. Sedaj se mu ponovno gnoji.

Blažu Mežnariču se je pri struženju tvoril nepretrgan ostružek. Z golo roko ga je hotel odstraniti, pri tem pa se je urezal v kazalec desne roke.

Jožetu Škufci je pri struženju sive litine zbil komad iz prijemalnice, tako da mu je poškodoval zapestje leve roke.

Franc Vovk se je peljal z mopedom iz službe domov. Pri tem je zapeljal na blatni del ceste, kjer ga je začelo zanašati. Preden je ustavil, je dobil nogo pod prednji ščitnik, ki mu jo je pritisnil ob tla in poškodoval v gležnju.

Jožeta Hudjera je pri snemanju sklopke z osi udarila sklopka po zapestju leve roke.

Ivanu Remiču je pri nakladanju lopatic na prikolico padel tujek v desno oko.

Jože Rajer je vpenjal kavelj za dvigalo v primež. Ko ga je hotel spraviti v vodoraven položaj, je signaliziral žerjavovodji, naj ga spusti malo nižje. V tem trenutku je jeklena vrh zdrsnila iz kavlja, le-ta pa mu je padel na nogo in mu jo poškodoval.

Anton Ogriču se je pri struženju tvoril neprekinjen ostružek, ki mu je v trenutku, ko je hotel izključiti avtomat, poškodoval kazalec desne roke.

Ivan Pekolj je pri brušenju dobil tujek v desno oko.

SN

Slavko Cerkvenik je stopil na cev, kjer mu je spodrsnilo, tako da je padel in se poškodoval po glavi.

Alojz Nemanič je imel na dveh prizmah preček, ki ga je

hotel zarisati. Ko ga je obrnil, mu je zdrsnil in poškodoval mezinček desne roke.

Rajku Kopaču je pri čiščenju varilnega liva s kladivom padel tujek v levo oko.

Alojzu Debeljaku je pri montiranju vodila za jekleno vrv zgornji del padel na sredinec desne roke.

DT

Rudolfu Veburu je pri obdelavi ohišja padel tujek v levo oko.

Alojzu Potisku je butnil elektro-plamen na desno stran obraza, ko je varil cevko za olje. Martinu Repslju je na poti iz skladišča na delovno mesto padla šablona na prst leve noge.

Ivan Platnar je navezal cilindar na vrv, da bi ga z žerjavom obrnil. Ko je žerjav dvigal, ga je cilindar udaril po desni nogi. Dragu Pauču je pri izpihovanju cilindra padel tujek v desno oko.

Božidarju Najdku je z osvine zdrknul kos sklopke in mu padel na kazalec leve roke.

OO

Ivan Grošel je peljal viličar v zaprt prostor, pri tem mu je na mokrem krmilnem mehanizmu roka zdrsnila, s prstom pa je povlekel po ostrem robu stekla in si poškodoval prst desne roke.

Francu Žeraku se je razletela brusna plošča, stružni nož pa mu je poškodoval prsta na levi roki.

Zdravko Birsu je na poti iz službe padel, ker je zadel ob robnik, in se poškodoval po rami.

Anton Škrjanc je pri nakladanju ostružkov dobil tujek v desno oko.

Bogdan Kanalec je pri popravilu novega razdelilca nevede naredil kratek stik. Zaradi plamena, ki je nastal, je dobil manjše opekline po zapestju leve roke.

Vekoslav Troha je stopil na pokvarjen varilni aparat. Pri tem se je aparat nagnil, poškodovanec pa je padel in si poškodoval prste desne roke.

Ciril Vidmar je pri umivanju dobil tujek v levo oko.

Ostali:

Vinko Kocjan je vzdignil kos železa, ta pa mu je zaradi ledu, ki je nastal na površini, zdrsnil in mu poškodoval desno nogo.

Vladimirju Bišofu je pri čiščenju snega desna noga spodrsnila, tako da mu jo je plug, ki je tudi čistil zasneženo cesto, zagrabil in jo stisnil v stopalo.

Janez Grum je stopil na prehod v obdelovalnici, od zadaj pa je pripeljal voziček in mu povzročil levo nogo.

ČLOVEK IN DELO

Kaj pa tvoj sluh?

Poleg vida je sluh najvažnejši čut človeka. Z njim se orientiramo v prostoru, zaznavamo, kaj se okrog nas dogaja. Človek lahko razlikuje v celoti kar 300.000 raznih slušnih kvalitete, to pomeni zadnje odtenke govornih in glasbenih zaznav.

Pri zvenu ločimo višino, jakost in barvenost. Pri tem se ne bi spuščali posebej v dolžino zvočnih dražljajev. Naj ob tem povemo le, da zaznamo recimo kot pok tisti slušni občutek, ki traja kvečjemu stopetdeseti delček sekunde.

Višina se meri v frekvencah, to je v številu nihajev na sekundo. Območje sluha je največje pri

preizkuševalci motorjev pa celo 130 fonov — in tu se začne že meja bolečine.

Kratkotrajna izpostavljenost močnemu ropotu še ne učinkuje posebno izčrpujoče, toda daljša trajajoča ropot praviloma privede k manjši delovni storilnosti, ročna spretnost popušča, reakcijski časi se podaljšajo.

Nekaterim ljudem pa vzbuja ropot silne delovne vne. Ze Stevenson je ugotovil, da preprost človek po ropotu presoja, kako se dela: čim bolj ropota, čim večji hrušč povzroča, tem več misli, da bo naredil.

Sluh sodobnega človeka je neprimerno bolj izpostavljen hudim naporom kot recimo pred sto leti. Tedaj je v vasi bilo slišati le kak udarec kladiva iz kovaške delavnice, klepanje kose in drdranje voza po cesti. Danes pa bobnijo po cesti reke avtomobilov, v industrijskih podjetjih ropotajo stroji in celo nekda tako mirno nebo je od časa do časa, preklano z oglušujočim žvižgom letalskih motorjev.

Če te oblije premočna svetloba, zapreš oči, pri delu si natakneš varovalna očala. Sluha na ne moreš tako lahko zavarovati. Celo če si zamašiš ušesa z vato, plastelinom ali oropaksom, zadržiš le nekaj decibelov, v ostalem pa prodira zvok v sluhovod tudi po kosteh. Precej bolj si zavarujemo sluh z antifoni, žal pa so dobre izvedbe precej drage in nekoliko motijo pri normalnem opravljanju dela.

Mnogo bolje bi bilo, če bi arhitekti, gradbeniki in konstruktorji strojev temeljiteje poznali zle učinke prevelikega ropota. Ze stanovanja so zvočno silno slabo izolirana. No, pa dokler moraš biti srečen, da sploh dobiš stanovanje, se ne smeš pritoževati, da slišiš radio iz sosednjega stanovanja in klavir iz petega nadstropja.

Tudi industrijske zgradbe so zasnovane za proizvode, ne za človeka, zlasti pa se ne ozirajo dovolj na interese zdravja, v našem primeru predvsem ne na sluh. Ze stroji sami niso zvočno izolirani, velike ravne površine zidov in stropov so naravnost kontraindicirane za ropot, jeklene armature v stebrih prenaša zvok kot struna. Ropot, povsod ropot. Vtis velike delavnosti, v resnici pa velika nevarnost za sluh.

Določene kategorije delavcev, kot so na primer čistilci, varilci, žerjavovodje, ročni ključavničarji, morajo vsaj enkrat letno na pregled slušnih karakteristik, da bi se ugotovila stopnja ohranjenosti in v primeru potrebe ustavilo slabšanje sluha.

Za take preglede ima psihološka služba KS na razpolago poseben aparat, imenovan »avdiometer«. Z njim lahko ugotavljamo občutljivost sluha in s tem tudi morebitno izgubo za vsako frekvenčno območje od 64 do 8192 Hz. Slušna izguba je izkazana v decibelih. Pregled zajema običajno le zračni vod (ušesa), v hujših in dvomljivih primerih pa tudi kostni vod. Naši pregledi seveda nimajo zdravstvenega značaja, ampak le preventiven namen. V vseh spornih in nevarnejših primerih priporočamo Obratni ambulanti, da delavca pošljejo k specialistu otologu.

Izguba sluha se začne kazati spočetka v območju srednjih in visokih frekvenc, česar pa v vsakdanjem življenju ne čutimo, ker nam za običajno sporazumevanje v življenju zadošča nizke frekvence med 100 in 300 Hz. Pač pa nam avdiometer zanesljivo odkrije tudi nastajanje izgube v višjih frekvencah. Zato so pregledi tem bolj nujni, ker bo oglušlost nezadržno zajela kasneje

še nizko frekvenčno območje, ko je že enkrat nastala okvara na visokem.

Psihološka služba v naši tovarni je doslej izvedla že 1237 pregledov z avdiometrom. Pri tem se je ugotovilo, da je pri večjem številu delavcev v pločevinarni, kovačiji, čistilnici, brusilnici opaziti take ali drugačne deterioracije slušnih karakteristik.

Kljub mnogim finančnim, tehničnim, organizacijskim in drugim problemom, s katerimi se moramo boriti, torej vendar ne smemo izgubiti iz vida tudi skrbi za zdravje naših delavcev, saj je končno za proizvodnjo delavec najvažnejši element, za njega pa zdravje najvažnejša vrednota.

prof. Mirko Hrovat

Srajčka zadovoljnega človeka

Saj ste že brali tisto znano pravljico o srajčki zadovoljnega človeka?! To se je godilo še v starih časih. Kralj je imel bolnega sina in noben zdravnik ga ni mogel pozdraviti. Slednjič je prišel modrec in povedal, da bo sina lahko ozdravila samo srajca zadovoljnega človeka. In šli so iskat tako srajco. Vprašali so oblastnika, če je srečen. Ni bil. Pobarali so bogatega. Tudi ta ni bil. Nazadnje so naleteli visoko v plani-

je želje in težave zaupali človeku, ki nam morda lahko pomaga.

Tudi pri nas v tovarni so mnogi manj zadovoljni, kot bi lahko bili.

Mogoče je ta ali oni problem, težava, skrb, nejasnost, ki se ne dajo popolnoma urediti v domačem krogu, iz tega ali onega razloga. Zakaj se ne bi v takih primerih zaupali psihološki službi kadrovskega sektorja?

Nismo vsemogočni, naše možnosti in sposobnosti so tudi omejene, vendar se bomo potrudili, da bomo skrbno proučili vsak primer in skušali najti najustreznejšo rešitev, ki je mogoča v danih okoliščinah.

Mogoče se vam zdi, da — ste na delovnem mestu, ki vam ne ustreza najbolje?

— bi želeli na drugo delovno mesto, za katero čutite več sposobnosti?

— bi se želeli strokovno bolj usposobiti in dopolniti znanje?

— imate koristen in uporaben predlog za izboljšanje tehnološkega postopka, organizacijskega prijava ipd.?

— imate kako tehtno pripombo k tehničnim, produkcijskim, gospodarskim, kadrovskim ali drugim problemom?

— vas težijo kakšni osebni ali družinski problemi?

V vseh takih in podobnih primerih se lahko obrnete na psihološko službo KS, bodisi pisмено ali telefonsko na številko 296. Skušali vam bomo pomagati, če se bo le dalo.

Posojilo se smeje - vračilo se joka

Stalno se ponavljajo primeri, ko posodiš večji znesek komu, za katerega ne veš, ali ti bo sploh vrnil. Star pregovor pove, da si je najlaže denar sposoditi, zelo težko pa ga je potem tudi vrniti. Posebno še, če si sposodi denar nekdo, za katerega ni sigurno, ali bo sposojeni denar res koristno uporabil in tudi skrbel za pravočasno vrnitev. Tudi so primeri, ko delavec posodi drugemu delavcu brez kakršnegakoli potrdila oz. izjave, do kdaj bo dobil vrnjeno posojilo. Potem pa se zgodi, da mora sam iskati tistega, ki mu je denar posodil, oziroma je vprašanje, če je imel dolžnik sploh resen namen, vrniti vzeto posojilo.

To opozorilo naj zato velja vsakomur, ki želi pomagati svojemu sodelavcu; dvakrat naj premisli, komu in do kdaj naj tako posojilo da. Ne posojaj vsakomur in ne tistemu, za katerega nisi povsem siguren, da ti bo vrnil tvoj težko prislužen in prihranjeni denar! Le tako bodo odpadla nepotrebna in brezuspešna pota.

M.S.

UTRUJEN ROD

Zgodi se pač, da en delavec, ali dva, ali trije počivajo na delovnem mestu, ali celo zaspe. Toda to, kar se je zgodilo inženirju Vučkoviću, direktorju kovinske predelovalne industrije v Nikšiću (Crna gora), je zares nenavadno. Nekega dne mu je prišlo na misel, da bi opravil nepričakovano kontrolo tretje izmene; prepričal bi se rad, kako ljudje delajo, kako presegajo normo, kakšna je disciplina.

Nudil se mu je kaj čuden prizor: stroji so stali, cela izmena pa je smrčala. Spali so vsi, drug poleg drugega kot sardine.

(Po Politiki, Beograd)

SMRT V MARKAH IN BREZ MARK

Blizu 100.000 Jugoslovancev že dela danes v Nemčiji. Prepuščeni so sami sebi. Samo na področju Münchena jih je lani umrlo 120. Še danes tečejo mučni razgovori o tem, kdo bo plačal stroške za njihovo upepelitev.

(Po »Izboru«)

Proste in delovne sobote

Po pooblastilu delavskega sveta podjetja je upravni odbor sprejel sklep, da velja v okviru 42-urne-

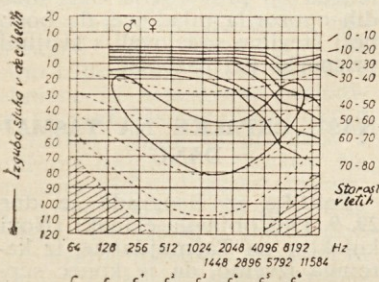
ga delovnega tedna v letu 1966 naslednji vrstni red delovnih in prostih sobot:

Mesec:	Delovne sobote:	Proste sobote:
Januar	15. I.	1., 8., 22., 29. I.
Februar	12. II.	5., 19., 26. II.
Marec	12. III.	5., 19., 26. III.
April	9. IV.	2., 16., 23., 30. IV.
Maj	7. V.	14., 21., 28. V.
Junij	4. VI.	11., 18., 25. VI.
Julij	2. in 30. VII.	9., 16., 23. VII.
Avgust	27. VIII.	6., 13., 20. VIII.
September	24. IX.	3., 10., 17. IX.
Oktober	22. X.	1., 8., 15., 29. X.
November	19. XI.	5., 12., 26. XI.
December	17. XII.	3., 10., 24., 31. XII.

Morebitne zamenjave delovnih dni za proste sobote v mesecu novembru bomo določili po razmerah v konkretnem mesecu.

Ker smo šteli proste sobote od 18. XII. 1965 tri naslednje kot

proste, se začne prva delovna sobota v januarju dne 15. I. 1966. S tem se tudi obrne zaporedje zamenjav popoldanskih in dopoldanskih izmen.

Kaj so pisali drugi?

Zopet »Glas mladih«

300 TON IZ OBRATA V TREBNJEM

»Dolenjski list« je 9. 12. 1965 objavil daljši poročilo iz našega obrata pločevinarne v Trebnjem po razgovoru z obratovodjem Stanetom Velikonjo. V njem piše med drugim, da je obrat lani dosegel letni plan 300 ton in vrednost proizvodnje 160.000.000 starih dinarjev. Glede načrtov za to leto pa je Velikonja dopisniku dejal: »V istih prostorih in z istimi delavci narediti za 20 odstotkov več.« Na vprašanje, kako vozi obrat skozi reformo, je obratovodja dejal, da je dela dovolj, kar pove vse, da pa bi »radi čimprej uresničili sklepe, ki jih je 27. oktobra sprejel centralni delavski svet Litostroja«, nakar dopisnik pripominja: »Nekaj jih je že obveljalo. Tako so prepovedali nadurno delo, razen če ni nujno, ukinili regrese pri prevozi delavcev, pozvali na skrajno varčevanje zaščitnih sredstev, ki jih uporabljajo na nekaterih mestih obvezno itd.« Prizadevali si bodo, da bo vse delo opravljeno v rokih, ki jih določa planska služba; temu primerno pa bodo uvedli take delovne postopke, po katerih bodo izdelki najhitreje zagledali beli dan. Tudi nagrajevanje zaposlenih se bo spremenilo in bo prilagojeno dejanskim zmogljivostim. Uveden bo točkovni sistem, ki bo spodbudnejši od sedanjega, ko dobivajo delavci dohodek glede na kategorijo delovnih mest.

ČRPALNA POSTAJA ZA ŽELEZARNO SMEDEREVO

»Delo« je 15. 12. 1965 poročalo o podpisu pogodbe, ki sta jo nedavno sklenila poslovno združenje SMELT iz Ljubljane in rudnik in železarna Smederevo za dobavo hidromehanske opreme za glavno črpalno postajo »Radinač« v sklopu nove železarne v Smederevu v vrednosti več kot pol milijarde dinarjev. »Delo« pripominja, da bodo opremo za to črpalno postajo izdelali v Litostroju »po lastnih projektih in načrtih«. Oprema bo v tonah znesla 282 ton, od česar odpade na dovod vode okoli 68 ton, na glavno strojnico pa okoli 213 ton in pol. Idejno rešitev in glavni projekt za železarno so izdelali sovjetski strokovnjaki v sodelovanju z investitorjem. V prvi fazi graditve je predvidena kapaciteta okoli 300.000 ton pločevine letno, v končni fazi pa en milijon ton. Glavni dobavitelj opreme bo Sovjetska zveza, velik del pa bodo izdelala tudi domača podjetja, delno po sovjetski, delno po domači dokumentaciji. Smelt bo s svojimi člani sodeloval tudi pri izdelavi in dobavi domačega dela metalurške opreme. Skupna vrednost ponudbe za metalurško opremo in žerjave v domači izdelavi znaša okoli 15,5 milijarde dinarjev.

NA GRADBIŠČU HE PERUČAC

Beograjska »Politika« je dne 17. 12. 1965 objavila daljše poročilo svojega dopisnika o poteku gradbenih del na gradbišču HE Perućac, »te naše, po sistemih Trebišnjica—Dubrovnik in Split—Perućica, največje hidroelektrarne«, kjer se sedaj bije veliki »boj za čas«. »Vsaka minuta je dragocena. Betonski kolos je pregradil Drino in povezal bosanske in srbške hribe.« Opremo za to hidroelektrarno bodo dobavila domača podjetja, med njimi Litostroj turbine z močjo po 472.000 KM. Prvi izmed štirih agregatov bo spuščen v pogon 1. septembra 1966.

RAZNA POROČILA O LITOSTROJU

Prejšnji mesec so neposredno ali posredno poročali o Litostroju razni slovenski in drugi jugoslovanski časniki. Tako omenja »Privredni vjesnik« iz Zagreba v svojem poročilu z dne 8. 12. 1965 o inozemskih uspehih podjetja »Dalekovod« tudi gradnjo cementarne Rabak v Sudanu, ki je pri njeni opremi sodelovalo z drugimi jugoslovanskimi podjetji tudi naše podjetje. Prav tako omenja HE

Kirirom-Pnom Penh v Kambodži, kjer sodelujemo tudi mi.

Mariborski »Večer« je 9. 12. 1965 objavil daljši članek o hladilnem objektu, ki ga je za zračni predorvetrovnik v Žarkovem pri Beogradu izdelala mariborska Metalna. Gre za 28 hladilnih celic za hlajenje zraka, od katerih merijo nekatere celo 13 metrov v dolžino. V članku je omenjeno, da je »ventilator z zobniškim gonilom« izdelal za ta vetrovnik Litostroj — z opombo, da je to »doslej najmočnejše in najzahtevnejše gonilo, izdelano v Litostroju«.

Beograjski »Rad« je 24. 12. 1965 objavil nekaj izjav gen. direktorja Metalne iz Maribora, kjer med drugim čita, da ta tovarna zelo dobro sodeluje z ljubljanskim Litostrojem.

Kakor ljubljansko »Delo« in »Ljubljanski dnevnik«, tako so tudi drugi časopisi v Jugoslaviji poročali 21. 12. 1965 o protestnem zborovanju v Litostroju, na ka-

terem so naši delavci terjali mirno rešitev vietnamskega spora. »Delo« je na 1. strani objavilo tudi sliko s tega zborovanja.

O DELOVNEM SESTANKU KOMUNISTOV V LITOSTROJU

sta 24. 12. 1965 poročala »Delo« in RTV Ljubljana, posebno poročilo pa je objavil tudi ljubljanski »Gospodarski vestnik«.

»Delavska enotnost« iz Ljubljane je dne 30. 12. 1965 objavila daljšo reportažo o Litostroju pod naslovom »18 let Litostroja«. Reportaža je izšla v posebni prilogi, posvečeni komuni Ljubljana-Siška.

Tržaško »Gospodarstvo« je v zadnjem času večkrat pisalo o Litostroju. Tako je bila 31. 12. 1965 objavljena novica o izvozu Litostroja v decembru 1965, dne 7. 1. 1966 pa daljše poročilo o rekonstrukciji tovarne RIS v Zagrebu in naših hidravličnih stikalnicah za to tovarno.

VESTI IZ METALNE IN STT

VESTI IZ METALNE

Operativni plan za mesec september je bil postavljen v višini 2.052 ton, dosegli pa smo le 1.586 ton ali 77,3%, kar je še vedno 130 ton manj, kot znaša ena dvanaestina letnega plana proizvodnje. Skupaj zaostajamo v devetih mesecih za 3.265 ton ali skoraj dve dvanaestini letne proizvodnje glede na prvotno postavljeni plan. Ker pa smo zaradi finančnih težav omejili kooperantsko dejavnost, znašajo dejanske obveze podjetja 19.500 ton in zaostajamo le za 2.605 ton, kar pa je še vedno več kot enomesečna zmogljivost vseh obratov pri sedanjem stanju. Vendar bo s skupnim prizadevanjem mogoče doseči v tem letu proizvodnjo 18 tisoč 768 ton ali 96 odstotkov glede na obveze podjetja.

(»Naša tovarna«, št. 10/65)

Delavski svet Metalne je v oktobru podrobno obravnaval gospodarski položaj podjetja, ki je po ugotovitvah v razpravi še vedno neugoden. Precej kritično je DS obsodil ukrep Železarne Jesenice, ki je črtala iz svojega proizvodnega programa material ST 37 in ST 42, ta dva pa zavzemata v proizvodnji Metalne najmanj 40% vseh potreb. Glasilo Metalne »NAŠA TOVARNA« je v svoji oktobrski številki objavilo o tem uvodnik pod naslovom: »Bitka za obstoj še šele začena«. — O položaju podjetja in skritih rezervah v njem pa nas seznani M. G. v članku: »Pessimizem ni utemeljen«.

Odpravni oddelek je v letošnjem letu do meseca oktobra odpravil že toliko objektov in ostalega materiala kot v vsem letu 1964 skupaj.

Težišče dela je v glavnem na izvoznih objektih. Hidromehansko opremo za HE Awash bomo v celoti odpravili še v tem letu, prav tako smo odpravili okoli 69 ton cevi za HE Kirirom.

Te dni smo odpravili prvo segmentno zapornico z nasajeno zaklopko za jez v Melju. Na gradbišču so naši monterji preizkusili žerjav, ki bo služil za montažo segmentnih zapornic.

8. novembra t. l. smo v zvezi z varčevanjem električne energije uvedli, razen v proizvodnih obratih, nov delovni čas od 8. do 16. ure.

Vodstvo proizvodnje je ustavilo žarilno peč, težke stružnice v mehanični delavnici, kompresorske postaje na elektro pogon in kalilnico s pečmi.

(»Vesti iz Metalne«, št. 66/65)

VESTI IZ STT

V zadnjih dveh mesecih je bilo v naše podjetje sprejetih na delo sto novih članov kolektiva, podjetje pa jih je zapustilo 36. V tovarni je tako danes zaposlenih 1.215 ljudi.

UO podjetja je na svoji zadnji seji sklenil, da tudi naša delovna organizacija sodeluje pri akciji RK z zbiranjem sredstev za prebivalce, ki so bili prizadeti pri elementarnih nesrečah.

(»Domače vesti«, št. 6/1965.)

Z inštitutom za sociologijo, ki sodeluje pri delih za izboljšanje organizacije v podjetju, smo te dni pričeli s snemanjem in raziskovanjem sedanjega stanja v podjetju, in sicer v treh smereh: organizacijski, ekonomski ter socio-psihološki.

Z željo, da bi kolektiv obdržal sedanje osebne dohodke, oziroma da bi jih v skladu s produktivnostjo prilagajal povprečnemu povečanju življenjskih stroškov, je podjetje povečalo obseg proizvodnje.

V četrtek, 21. oktobra, nas je obiskala delegacija iz Egipta. Gostje so se interesirali za rudarske stroje in naprave ter si po

Učenci poklicne šole Litostroj so pred tremi leti začeli izdajati svoje glasilo z naslovom »Glas mladih«. Prvotno navdušenje nad glasilom pa je kmalu splahnelo, tako da je dokaj časa le životril, ker pač ni bilo kvalitetnih prispevkov. Ob koncu preteklega leta pa so izdali dve zelo izbrano urejeni številki svojega glasila. V prvi številki je zbranih nekaj misli od dnevu mrtvih, nato program dela mladinske organizacije ter nekaj priložnostnih člankov, ki so jih napisali sami gojenci poklicne šole. Ob koncu številke pa je še ugankarski kotiček, ki pa je morda celo preveč komentiran.

V drugi številki pa je na prvih straneh uvodnik ob novem letu, nato sledi nekaj pesmi, daljši članek o taborniški organizaciji ter nekaj drugih prispevkov izpod peres mladincev.

Če prelistamo obe številki, ugotovimo, da so se mladi ljudje navdušeno odzvali uredništvu in pridno pošiljajo svoje prispevke. Njihovi članki so polni mladostne vneme in kdo bi jim zameril, če stilno tu in tam kaj zaškriplje. Pogrešamo pa kakršnihkoli likovnih ustvaritev, morda bi bila preprosta risba več ko dovolj, da bi razbili nekakšno monotonost revije. Ali ni v domu učencev poklicne šole Litostroj res nobenega, ki bi se ukvarjal z risanjem?

Brez dvoma pa moramo pohvaliti in dati vse priznanje mladini poklicne šole, saj so s ponovnim rojstvom svoje revije dokazali, da mladi ljudje le niso tako brez volje in da še vedno čutijo željo po kulturnem udejstvovanju. Pri tem njihovemu delu jim želimo obilo uspehov in da bi njihovu vrgledu sledilo čimveč litostrojske mladine. Prav tako bi želeli njihove prispevke brati v tovarniškem časopisu, saj prav tu zasledimo zelo malo člankov iz vrst mladih članov kolektiva. Morda bo prav revija Glas mladih opozorila mladince, da bodo bolj številno sodelovali s svojimi prispevki pri časopisu.

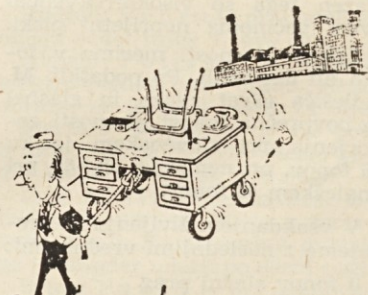
NAŠE ČRPALKE NA TAŠMAJDANU

Politika iz Beograda je dne 29. 9. 1965 objavila članek: »Novi kolektor na Tašmajdanu«, iz katerega izvemo, da je konec septembra pričela z delom nova črpalna postaja, ki ima kapaciteto 1400 l vode v sekundi. Ta kolektor bo z vodo poleg dela mesta oskrboval velik rezervoar »Pionir«. Vsa oprema za tašmajdanske kolektore je domače proizvodnje. V članku je posebej poudarjeno, da je ljubljanski Litostroj zgradil štiri črpalke za ta kolektor.

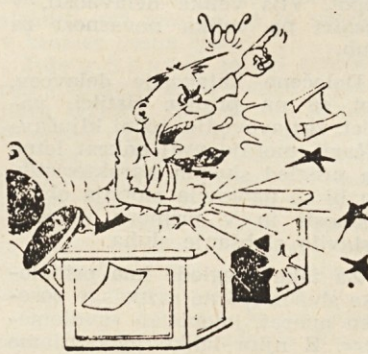
Izposojene karikature

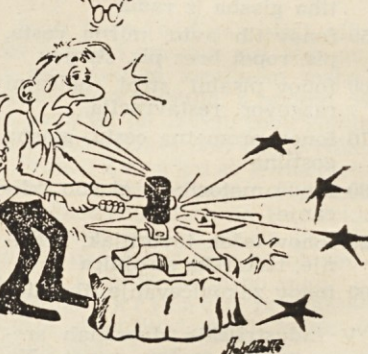
Brez besed (Vjesnik Železarne Sisak)

Za vsak slučaj... (Kongrap, Novi Sad)

Prej... in po reformi (Kongrap, Novi Sad)

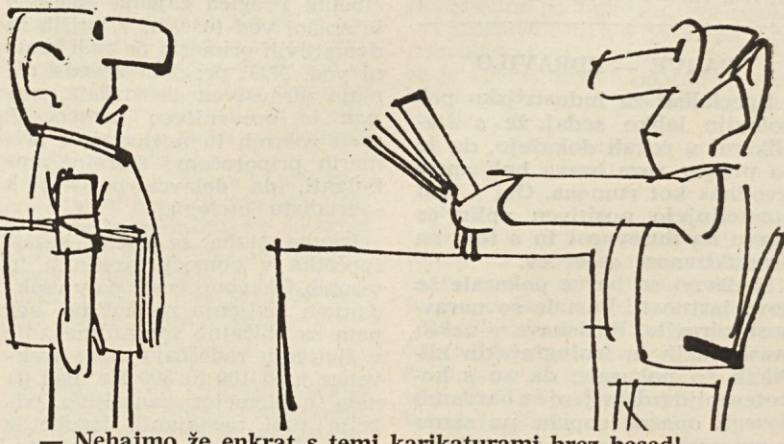
Kako poteka gradnja železarne v Skopju

DELO je objavilo 3. 11. 1965 o tem članek, iz katerega povzamamo:

Pred kratkim so odstranili glavne težave pri financiranju nadaljnje izgradnje železarne v Skopju za letošnje leto, tako da zdaj že lahko povedo, kdaj bo začela železarna obratovati. Računajo, da bodo v juliju prihodnjega leta zakurili prvo peč in da bo v drugi polovici leta začela delno obratovati tudi valjarna. Doslej so investirali v novo železarno in dva rudnika železne rude, ki sta sestavni del železarne, 120 milijard dinarjev. Do konca letošnjega leta bodo vložena sredstva dosegla 150 milijard dinarjev. Za dograditev železarne v prvi fazi (do predvi-

dene zmogljivosti 600.000 ton surovega jekla letno) bo treba investirati še nadaljnjih 128 milijard din, pri čemer so vštete tudi podražitve zaradi višjih cen in nove paritete dinarja. Tako bo celotni investicijski znesek dosegel 278 milijard din namesto 185,7 milijarde din po pogodbi iz leta 1963. Glavni proizvod nove železarne bodo razne vrste toplo valjane in hladno valjane pločevine oziroma trakovi, zlasti tudi za potrebe avtomobilske industrije. Za nadaljnjo graditev do zmogljivosti 940.000 ton surovega jekla letno bodo potrebna sredstva predvidena v novem perspektivnem planu.

Pri opremi te železarne sodeluje tudi Litostroj.

— Nehajmo že enkrat s temi karikaturami brez besed!
— Toda tovariš urednik, ko pa imamo še vedno nepismene (Vjesnik Železarne Sisak)

O TEM IN ONEM

Tehnična in znanstvena dokumentacija

V dneh 13. in 14. decembra lani je Zvezna gospodarska zbornica v sodelovanju z zbornico SRS organizirala v Litostroju posvetovanje z naslovom »Pomen tehnične in znanstvene dokumentacije glede na odločitve v upravljanju in poslovanju«. Seminar je vodil dr. Gerhard Teich, strokovnjak za vprašanje tehnične dokumentacije iz Zahodne Nemčije.

V uvodu svojega predavanja je dejal, da raziskovalno delo in razvoj oziroma vsaka dejavnost o materialnem in duhovnem snovanju človeka ustvarjata informacije. Človekova misel in aktualnost pa informacije tudi potrebuje, da prihajata od že dognanega do novih izdelkov. Zato naj bi bil cilj tako znanstvenikov kot dokumentalistov: čim boljše, čim hitrejša in racionalnejša izkoriščanja vseh spoznanj. V razmerju do uporabnika števila dokumentov ne prestando raste. Ocenjujejo, da letno izide okrog 50.000 naslovov tehnične in znanstvene periodike. Če vsak časopis objavi okrog 6 člankov, znaša to približno 3 milijone originalnih člankov. Na leto izide tudi nad 250.000 strokovnih knjig, 250—300.000 patentnih spisov, 150—200.000 standardov. Omejevanje izsledkov znanosti in tehnike za koristi ozkih družbenih skupnosti je v nasprotju z načeli, kakor jih skuša danes človeštvo uveljaviti o smotrnem izkoriščanju dosežkov znanosti in tehnike, ki so skupna last vseh narodov.

Informacije lahko razdelimo glede na zgoščenost, vsebino, obliko in uporabnika na dve kategoriji:

1. informacije, namenjene znanstveniku
2. informacije za industrijo.

Predavatelj je nadalje navedel primer, da dobimo letno milijon informacij. Od tega jih je le 800.000 verodostojnih; od teh jih je povprečno 30% brez vrednosti, tako da jih ostane dokumentatorju na razpolago le 500—600 tisoč. Če predpostavljamo, da pride na eno znanstveno področje 100.000 informacij in da znanstveni delavec obdelava letno do 5000 enot (ta podatek velja za Zahodno Nemčijo), uvidimo, koliko dragocenih informacij gre v nič. Eden takih primerov se je dogodil ob pričetku druge svetovne vojne. Tako Amerikanci kot Nemci so po dolgoletnih raziskavah odkrili krvne konserve, ne vedoč za to, da so tak postopek poznali in podrobno opisali na Japonskem že leta 1931.

O praktični plati vestnega in natančnega zbiranja informacij

pa bi lahko govoril naslednji primer. Institut iz Zah. Nemčije, kjer dela dr. Teich, izdaja serijske brošure z naslovom: Jeklarstvo v raznih deželah. Med zadnjimi zvezki je tudi eden, ki je posvečen Jugoslovanskemu jeklarstvu. Institut je poslal svojega strokovnjaka v Jugoslavijo, kjer je ostal 10 dni. Brošura je imela tako izčrpne in točne podatke, da so jo naši strokovnjaki sklenili prevesti. Pa še drug primer. Na isti institut se je obrnila pred leti neka južnoafriška država s prošnjo, naj preveri rentabilnost diamantnih rudnikov. Namesto da bi ekipa strokovnjakov odšla v južno Afriko, si oni poslali v Nemčijo enega samega.

Ko je dr. Gerhard Teich govoril o zgodovini tehnične in znanstvene dokumentacije, je omenil, da so okoli leta 1900 ustanovili v Parizu »Institut bibliografije«, ki je v letu 1907 izdal svojo prvo brošuro. Ob tem je predavatelj opozoril poslušalce, da je n. pr. Primož Trubar že l. 1551 v Tübingenu izdal seznam vseh slovenskih del, ki so izšla do tedaj. Podobno delo je izšlo v Rusiji šele l. 1756, v ZDA pa kakih sto let kasneje.

V nadaljevanju je predavatelj iz Nemčije odgovarjal na razna vprašanja, ki so mu jih zastavljali poslušalci. Izvedeli smo, da tudi v Nemčiji ta nova znanstvena veja ne uživa takšnega zupanja, kot bi ga morala. Tudi v tujini se še vse premalo zavedajo pomembnosti zbiranja, urejevanja in posredovanja informacij, saj se še vedno pojavlja dilema, ali naj dokumentalist svoje informacije ponuja ali naj čaka nanje. Če naj jih ponuja, ne ve, če bodo komu koristile, če pa čaka nanje, se lahko primeri, da so neprimerne in zastarele.

Lahko trdimo, da je bil dvodnevni seminar uspešen in je pokazal pravo mesto in vlogo, ki naj bi jo imela dokumentacija v naših podjetjih, posebno še sedaj, ko je važna vsaka skrita rezerva, vsak prištedeni dinar. In prav z urejeno dokumentacijo lahko marsikaj prispevamo, da bomo tudi v tem uspehi.

J. P.

OBVESTILO

Prodaja malic v letu 1966

Delavski svet podjetja je na zasedanju dne 16. 12. 1965 sprejel sklep o novi ureditvi in obsegu prodaje malic v bifejih podjetja.

Vzroki, ki so narekovali tako odločitev, so naslednji:

— premajhne kapacitete prodajnih prostorov in visoka frekvenca ne dopuščajo drugačne organizacije prodaje kot samo prodajo toplih malic.

— Določeni sanitarno tehnični predpisi, ki veljajo za prodajo večjih količin mesnih izdelkov, tudi ne dopuščajo poenostavljanja prodaje mrzlih malic po obratih in bi predpisom odgovarjajoča ureditev zahtevala nesorazmerno visoke investicije.

— Dosedanja velika izguba delovnega časa na račun nakupa mrzlih malic je tudi narekovala tak ukrep, predvsem še, če upoštevamo premajhne prostorske kapacitete, ki bodo komaj še zadostovale, če se samo prodaja toplih malic poveča dvakrat do trikrat.

Sprejetega sklepa o preureditvi prodaje malic obveščamo vse člane kolektiva, da bo od 4. 1. 1966 dalje uveden naslednji način prodaje malic v podjetju:

I. Mrzle malice:

1. a) Mrzle malice se bodo prodajale od 4. 1. 1966 dalje v bifeju naše menze: zjutraj za I. izmeno od 5,00 do 5,55, opoldne za II. izmeno od 13,00 do 13,55.

b) Izbira mrzlih malic se omejuje na 2 do 3 vrste bolj vzdržljivih vrst salam, sira, prekajene slanin in na kruh.

c) Način prodaje: plačilo bloka pri blagajni bifeja v menzi in nakup z blokom v bifeju menze, kjer bodo stregle 2—3 prodajalke.

d) V času od 5. do 6. ure se ne prodajajo alkoholne pijače.

2. a) Prodaja zajtrkov v menzi bo od 5,00—5,55 na liniji v jedilnici.

b) Izbira kot doslej: mleko, kava, čaj, kruh in drugi dodatki.

c) Način prodaje: izbira na liniji v jedilnici, izstavitve računa (bloka) na registrski blagajni v liniji, použitje hrane, plačilo konsumacije ob izhodu iz jedilnice.

II. Topli obrok v bifejih podjetja:

a) V vseh bifejih podjetja se bo od 4. 1. 1966 dalje prodajal samo še topli obrok, in sicer: za dopoldansko izmeno izključno v času od 9—9,30, za popol-

dansko izmeno izključno v času od 18,30—19,00.

b) Poslovali bodo tile bifeji: v dopoldanskem času od 9—9,30:

— veliki bife v obdelovalnici (5 prodajalnih oken in 1 pobiralka posode),

— mali bife v obdelovalnici (1. odn. 2 prodajalki pri povečanem številu abonementov),

— bife v jeklolivarni (1 odn. 2 prodajalki pri povečanem številu abonementov),

— bife v sivi livarni (2 odn. 3 prodajalke pri povečanem številu abonementov),

— bife v pločevinarni (1 odn. 2 prodajalki pri povečanem številu abonementov);

v popoldanskem času od 18,30—19,00

— veliki bife v obdelovalnici (1 odn. 2 prodajalki),

— bife v jeklolivarni (1 odn. 2 prodajalki).

c) Tople malice se bodo prodajale izključno na posebne bloke.

— Prodajalke ne smejo prodajati toplih malic za gotovino.

— Predprodaja blokov vsak dan v trafiki v podjetju. Najmanjše število blokov v predprodaji za abonma na topli obrok je 15.

— Cena za obrok ostane do nadaljnjega neizpremenjena, t. j. 80 din (odnosno 0,80 novih dinarjev).

V bifejih se k toplemu obroku prodaja samo kruh v količinah 1/8, 1/4 in 1/2 kg. Prodaja kruha le proti gotovini.

3. a) Navedeni načini prodaje zajtrkov in toplih malic so preračunani z ozirom na odredni prodajni čas in trikratni porast sedanjega števila abonementov.

b) V primeru porasta abonementov za tople obroke je še možnost povečanega števila prodajalk v velikem bifeju v obdelovalnici in vključitev prodaje kruha z brezgotovinskim prometom, t. j. z vključitvijo prodaje kruha v abonentski blok z enotno količino kruha 1/4 kg.

c) Prodajalke toplih malic v bifejih, zajtrkov in mrzlih malic v bifeju menze se morajo ravnati po določenih prodajnih časih. Zaradi priprav na prodajo (priprava pribora in posod, prevzem živil) in za čiščenje, pomivanje, ureditev bifejev po končani prodaji bodo čas pred prodajo in določeni čas po prodaji opravljale v bifejih druga dela, vendar v tem času ne smejo prodajati malic in zajtrkov.

Domače karikature

Mleko so nam vzeli... tisto kravje, a tole »tigravo« (po domače šmarnica) nam je le ostalo...

— Ali mi posodiš 500 din?
— Novih ali starih?

— Mi posodiš nekaj novih dinarjev?
— Novih nimam, moji so vsi stari in zmečkani.

Hierarhija v podjetju

Hamburški časopis »Die Welt« je v svoji številki 288 objavil članek: »Težnja za prestiž v podjetju«, iz katerega lahko povzamemo, da je v podjetjih, tako pri nas kot drugje po svetu, še mnogo ljudi, ki jim mesečna plača pomeni manj kot naslov, pod katerim opravljajo svoje delo. Čim bolj blesteč naziv ima kak član kolektiva, toliko bolj zraste v očeh svojih bližnjih.

Skromno dekle, ki pride v službo kot stenografka, terja že čez nekaj mesecev, da jo kličejo za sekretarko, inženirji bi hoteli biti ne samo inženirji, temveč tehnični svetovalci; neki novozaposleni delavec je bil po pomoti zavarovan kot uslužbenec, a ko sprevidijo to napako, se mož noče več zavarovati kot delavec itd. itd.

Hierarhija, kot je veljala prej, počasi izginja. Pojavila se je nova družbena lestvica, ker so se možnosti in pogoji zaposlitve bistveno spremenili. Delavci, ki ne morejo opraviti svojega dela, za katerega so se učili, v enem podjetju, morajo v drugem pričeti kot nekvalificirani delavci. To je za nje seve socialni »adec«. Na tem področju igra vidno vlogo napredek tehnike, saj prav ta pri-

sili marsikaterega delavca, da se preusmeri v drug poklic z višjim mesečnim zaslužkom.

Število hierarhičnih stopnic je odvisno tudi od števila sodelavcev in od tega, kakšno je podjetje. V vodstvu podjetja se zdi, da je pravilno, če pride na pet vodilnih ljudi en predpostavljene, medtem ko se na nižjih položajih zdi primerna skupina, ki šteje 12 do 15 sodelavcev. V manjših podjetjih ni potrebno toliko stopnic, ker ena sama oseba lahko opravlja več dejavnosti, a delovna mesta niso tako specializirana.

Primer iz prakse: Lahko trdimo, da je število hierarhičnih stopenj v podjetju, ki ga vodijo na zastareli način, dokaj manjše kot v podjetju, kjer so v veljavi moderni principi. Če vzamemo primer nekega zavarovalnega društva, opazimo, da ima uprava direktorja, direktorja oddelka, šefa oddelka, prokurista in vodjo grupe. V nekem podjetju kovinsko-predelovalne industrije je hierarhija sestavljena iz direktorja, glavnih šefov oddelkov (to so šefi oddelkov in prokuristi), v delavnicah pa so starešine, vodje skupin, mojstri in predelavci.

Pri hierarhični lestvici moramo predvsem paziti na to, da ne bi z nepotrebnim razčlenjevanjem otežili preraščanja informacij in oteževali delo. Čim več je predpostavljene, tem več je možnosti, da se informacija spreminja in pod določenimi okolnostmi deluje drugače, kot je potrebno.

HIERARHIČNA IZGRADNJA

V upravi nekega velikega podjetja razlikujejo: stenodaktilografko začetno, drug stenodaktilografko, prvo stenodaktilografko, sekretarko, drugo sekretarko podjetja, prvo sekretarko oddelka, sekretarko-referenta in končno prvo sekretarko-referenta.

Neko drugo podjetje kemične stroke pa je razporedilo svoje uslužbenke drugače: laboratorijski delavec, prvi laboratorijski delavec, kemijski laborant, prvi kemijski laborant, samostojni kemijski laborant, kemijski tehnik, prvi kemijski tehnik in končno šef laboratorija.

Podjetja z zelo diferenciranimi hierarhičnimi stopnjami si lahko še dandanes privoščijo, da sprejmejo sodelavce z manjšimi plačami kot podjetja, ki ne pripisujejo napredovanju večje vrednosti.

STENE

(Fantastična zgodba)

Skupina ljudi se odpravi na pot v globino Galaksije in se vrne na Zemljo čez nekaj sto ali celo tisoč let. Ti ljudje zapuste družbo, ki jim je čisto neznana, saj se je neprenehoma razvijala skozi stoletja, medtem ko so oni ostali na tisti stopnji, na kateri so bili tedaj, ko so zapustili Zemljo.

Stanislav Lem,
Magellanov oblak

Prižgale so se stropne luči. Svetloba je preplavila sobo in C se je dvignil iz postelje. Kakor vsako jutro, je odšel v sosedni prostor. Tu so se na veliki mizi preko noči znašli obroki hrane in pijače, obleke, skratka vse, kar so C in njegovih 14 tovarišev potrebovali čez dan. Zraven pa je ležalo še petnajst brizgalk, napolnjenih s sivo tekočino. To so si vsi vbrizgnili v roko. Nato so pojedli in se razšli po sobah, vsak po svojih, vedno enakih opravkih. Tako je bilo vsak dan doslej. A sedaj se je C-ju pripetilo nekaj nenavadnega. Pritisnil je na bat brizgalka. Še preden si je iglo porinil v meso, in tekočina se mu je razlila po obleki. Občutil je nekaj takega kakor obžalovanje — če je bil sploh zmožen kakega čustvovanja, a kmalu je na to popolnoma pozabil.

Pritiskal je na tipke elektronskih orgel in vedno enaka melodija je zvenela iz zvočnikov instrumenta. Vsak dan je igral od jutra do večera na to glasbilo, pritiskal vedno iste tipke, neprenehoma iste, spet in spet, glasba se je ponavljala in... Kaj je to! Bil je presenečen in roke so mu zastale nad klaviaturo. Zvok je utihnil in to ga je še huje zbegalo. To se mu še ni pripetilo vse življenje, ki ga je iz dneva v dan enako preživljal med stenami, osvetljenimi z ostro belo svetlobo luči. Nikoli doslej še ni mislil, zakaj in kako igra. Vedno je izvajal iz orgel pravi ton, pozabil nanj, dokler ni čez nekaj minut spet pritisnil na isto tipko. Sedaj pa je pričel premišljevati o tem. Bil je presenečen... Toda... premišljevanje... presenečenje... to sta bila dva pojma, ki jih ni imel prej v svojem besednem zakladu. Besedni zaklad... tudi to je pravzaprav nov izraz. O njem je vedel dvoje. Prvič, da ne obstaja v tem svetu belih sob, drugič, da ve njegov pomen. Nekoč ga je torej moral že poznati. Nekoč... nekoč, preden so ga zaprli v te sobe. Zapreti... biti zaprt... do danes ni vedel, da je zaprt, do danes ni premišljeval, do danes je bil kakor robot. Vraga, robot je spet nekaj znanega, nekaj, česar ni tu, nekaj...

Ves dan je C slonel nad orglami in prstji so mu brezcljivo begali po tipkah. Urejal je nove besede, ki so od neke pritekle v njegove misli. Doslej je poznal samo nekaj pojmov, ki so označevali predmete okoli njega. Teh je bilo malo. Miza, elektronske orgle, namizni tenis, luči, stene... STENE. Da, tu je bil odgovor. Stene so omejevale njihov svet, stene so omejevale njega in njegov razum tako, da še sam ni vedel, da kaj pogrša. Razlika med današnjim dnem in drugimi dnevi je bila samo v tem, da si danes ni vbrizgal tiste sive tekočine. Če je razlika samo v tem, potem mora biti v brizgalkah mamilo. (Da, tudi tega, kaj je mamilo, prej ni vedel. A to je vseeno.) Nekdo vsako noč položi na mizo mamilo in to jih vzdržuje v nekem transu. (Glej, tudi za trans je vedel.) Nekdo mora dajati hrano in mamila. Nekdo mora... samo od sebe to ne prihaja v njihov svet, nekdo mora, nekdo, nekdo: le kdo?

Tega ni vedel, a čutil je, da globoko v njem tiči odgovor na vse to. Ko bi se vsaj mogel spomniti tega... Črna praznina, posejana z zvezdami... VESOLJE! To je vesolje, vesolje z milijoni sonc, brezkončen prostor, in v njem je nekaj... nekaj... LADJA. Vesoljska ladja, ki hiti skozi

nič proti svojemu cilju. To je, da. Na eni strani vesolje in raketa ladja, na drugi strani bel, enoličen svet teh sten. Oboje je moralo obstajati. Venem teh svetov je živel, a tudi drugi je moral obstajati. Od kod naj bi sicer vedel za vso to brezmejno praznino, za sonca, za planete... V tem je bil odgovor na vsa brezizhodna vprašanja, samo najti ga mora... najti ga mora... mora ga najti.

Misli so se mu do večera vrtele in begale v brezizhodnem krogu in neubrana melodija je zvenela iz zvočnikov elektronskih orgel, dokler se ni oglasil tih zven. Kakor vsak dan je najprej večerjal skupaj s tovariši, ne da bi spregovorili besedico med jedjo, nato pa se je spet odpravil v svojo sobo. Legel je v posteljo, ki je stala zraven orgel in takoj, ko je ugasnila luč, zaspal.

Sanjal je. Vedel je, da sanja. Vedel je, da se mu je pripetilo prvič, da sanja o čem. Videl se je na planetu Relam, tretjem satelitu zvezde ZBL-13. Gledal je samega sebe, na površini tujega sveta in hkrati vedel, da sanja le to, kar je že enkrat doživel. In še nekaj, kar ga je presenečalo celo v sanjah — ni se več imenoval C, temveč Worden. (Se nadaljuje) Marko Hrovat

Emanuil Hohlovič:

Na hodniku tovarne je direktor Dmitrije Pavlovič srečal svojega namestnika Funtikova.

— Ali ste že videli lokalni časopis? — ga vpraša ta z nasmehom.

— Nisem, kaj pa je v njem? Da ni morda feljton?

Dmitrije Pavlovič je začel sumiti.

— Sedaj pa imam, slabo sem naletel. Kar pričakoval sem nekaj takega — je pomislil. Funtikov se samo zvito smeje. Njemu je lahko, on je samo namestnik.

Zadnje čase Dmitrije Pavlovič ni bral feljtonov. Trudil se je celo, da ne bi pogledal tistih strani v listu, kjer so običajno objavljali te rubrike. Stvari v tovarni niso šle tako, kot bi bilo treba in Dmitrije Pavlovič je pričakoval, da se bo kmalu pojavil feljton z vsemi posledicami, ki jih prinaša.

— Pa sem dočakal, je pomislil.

— Kakšen pa je naslov feljtona? — je s pridruženim glasom vprašal Funtikova.

— Mogoče, — je odgovoril namestnik.

Dmitrije Pavlovič se je takoj spomnil prejšnjega dne. Kako je ključavničar iz prvega mehanškega oddelka zamen poskušal,

Mario L. Vilhar, ki je članom našega kolektiva znan tudi kot umetnik, je konec leta prvič razstavljal v svojem rojstnem mestu Postojni. Predsednik občinskega sveta Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije prof. Silvo Fatur je na otvoritvi, ki so se je udeležili najvišji predstavniki kulturnega in političnega življenja Postojne, med drugim dejal: »Tov. Vilhar je Postojčan, naš rojak, pa ga do včeraj skoraj nismo poznali. Razstava, ki jo danes odpiramo, je že njegova 18. samostojna razstava. S svojimi stvaritvami se je predstavil že vsej Sloveniji, predstavil se je drugim mestom Jugoslavije, pozna ga že tujina, le mi, Postojčani ne. In ob tem dejstvu mi hodi na misel bridka resnica, da je tudi on, naš umetnik, moral vsaj nekoliko po stopinjah mnogih naših mož, ki so morali po prva priznanja na tuje, šele potem smo postali nanje pozorni tudi mi, doma. Naravna pot pa bi se vendar morala začeti čisto drugače...«

Ob tej priložnosti je bil našemu razstavljalcu izročen v imenu občinskega sveta ZKPOS simbol Postojne — jamski kapnik, direkcija Postojnske jame pa mu je podarila do sedaj največje darilo v zgodovini Postojnske jame — velik kapnik-dvojček, visok kar 135 cm, ki je star okoli 5 tisoč let, kot priznanje za Vilharjevo pro-

pagando Postojnske jame v umetniških slikah in poeziji. Vilharjeva razstava v Postojni je zelo uspela, gotovo že zaradi tega, ker živi v Postojni kot slikar njegov oče Leo, sedaj upokojeni direktor tamkajšnjega muzeja. Vilharjevo razstavo je prenašala tudi ljub-

ljanska televizija. Med ostalimi svojimi slikarskimi in kiparskimi deli, ki jih je bilo 30, je Mario L. Vilhar razstavil tudi bronasto skulpturo »Litostroj«, katero je ustvaril leta 1956 in se po ena nahaja v Moskvi in Leningradu. To skulpturo je naša delegacija odnesla kot darilo ob prvih stikih našega kolektiva s sovjetskimi tovarnami.

(tž)

Zgodba o feljtonu

— Ali si bral časopis? — ga je vprašala žena, čim je stopil v hišo.

— Še ne, — je jezno zamrmral Dmitrij Pavlovič in odšel v svojo sobo.

— Smem k tebi, oče? — je vprašal njegov sin Viktor in stopil v sobo.

— Si že bral časopis? — ga je vprašal.

— Kaj neki hočete vsi s tem časopisom? — je razdražen zavpil — In ti, in mama...

Viktor je začudeno pogledal očeta.

— Dobil sem avtorski atest za svoj izum, — mu je tiho rekel sin — in v časopisu je članek o tem.

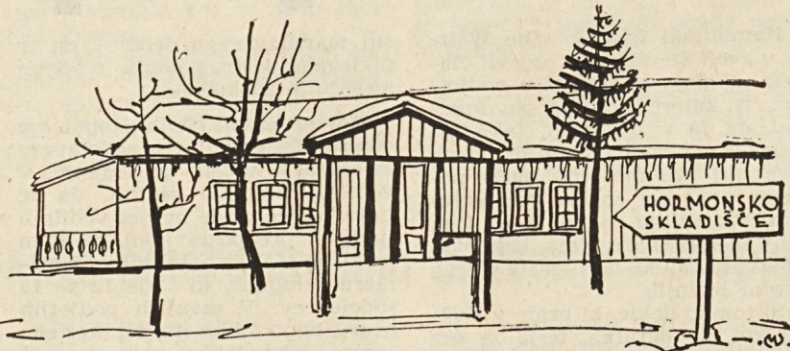
Dmitrij Pavlovič je vzel časopis. Da, njegov sin je dobil avtorski atest kot izumitelj novega originalnega stroja. In kaj je s feljtonom? Prelistal je časopis. Tu je, »Mogoče«. Hitro ga je prebral. Sploh ni bilo govora o njem. Pogledal je sina.

— Čestitam, Viktor! Ali si morda bral feljton? Dobro so se lotili teh mogočеств.

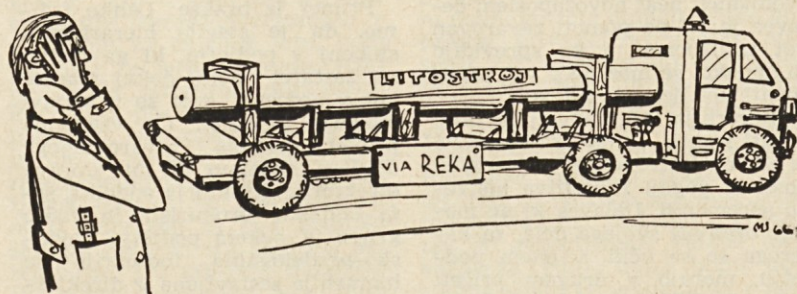
Dmitrij Pavlovič je čvrsto objel sina, potem pa vzdignil slusalko in poklical Funtikova.

— Vi ste mi zjutraj torej o tem pripovedovali? O članku... Hoteli ste me iznenaditi? Hvala, hvala... Ali feljtona niste brali?... Brali ste ga?... Seveda, seveda, tako je treba delati z njimi. Da se ne bi spozabili in postali mogočestvi.

(Iz rusčine T. S. — Servis za lokalno fabričko štampu).

Nov napis za samski dom v Drobošnjakovi 9

Nekdo iz HS je opazil, da peljejo iz SN ostružit na Reko: Mi stojimo (naši stroji), vi pa na Reko!?

Vsevedez

— Za njega pravijo, da ima vse v malem prstu.
— Kako bi mu prišel do konca, če bi imel vse v glavi!

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbo-stroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, Aškerčeva 12.

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgijo
4. Strojništvo in elektrotehniko
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih

Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21×29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka: 1250 dinarjev.

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilagami) v nakladi 5.800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor. — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h.c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posamezne številke v prodaji 30 din — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiskarska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.